KSIĘGARNIA „CZYTAJ"

№ 114 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47 | דינסטאג, ט"ו אייר תרפ"ז | 17 maja 1927 r. | צמאנציגסטער יאהרגאנג.

גרויסע ערד-ציטערניש אין בעלגראד.

בעלגראד, 16 מאי (אטע) היינט פרישען 3 און 4 פארטאגס זענען די איינוואוינער פון בעלגראד איבערגעוועקט געווארען פון א זעהר שטארקער ערד-ציטערניש. די איינוואוינער זענען אין בהלה ארויסגעלאפען פון די וואוינונגען, זוכנדיג א בעהעלטעניש אויף די עפענטליכע פלעצער און הינטער דער שטאט. צום גליק האט די ערד-ציטערניש נישט געהאט קיין ערנסטע פאלגען. נאר א הויז איינציגע וועניגע פארפאלען, וואס זענען פארגעקומען צוליב דעם פאנישען געלויף פון די מענשען, איז נים פערצייכענט געווארען קיין שום קרבנות.

גלייכצייטיג איז פארגעקומען א צווייטע ערד-ציטערניש. די מויערן פון פיל הייזער האבען זיך געשפאלטען. צווישען זיי אויך דער בנין פון יוגא-סלאווישען אויסערן-מיניסטעריום. אין שטאט הערשט אן'אונבעשרייבליכע פאניק.

ערקלערט פאר אונגילטיג די קאמוניסטישע קאנדידאטען-ליסטע צום ווארשעווער שטאט-ראט.

ווארשא, 16 מאי (טעלעפאניש) די קאמוניסטישע קאנדידאטען-ליסטע צום ווארשאווער שטאט-ראט, וועלכע טראגט דעם נומער 10, איז געווען אונגילטיג ערקלערט געווארען פאר אונגילטיג. די סבה איז דאס, וואס דער הויפט-וואהל קאמיטעט האט אנערקענט, אז ס'רוב קאנדידאטען פון דער דאזיגער ליסטע פיהרען אנ'אנטי-מלוכה'שע טעטיגקייט.

פונאנדערגעלאזט דעם טשענסטאכאווער שטאט-ראט.

ארייגעזעצט א רעגירונגס-קאמיסאר אין מאגיסטראט.

ווארשא, 16 מאי (אטע) דער אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי האט היינט פונאנדערגעלאזט דעם טשענסטאכאווער שטאט-ראט. דער טערמין פון די נייע וואהלען וועט בעשטימט ווערען דורכ'ן קעלצער וואיעוואדע. דערווייל איז אונטער דער שטאט נאמינירט געווארען א רעגירונגס-קאמיסאר, וועלכער וועט אנפיהרען מיט די קאמונאלע ענינים ביז דער נייער שטאט-ראט וועט זיך קאנסטיטואירען. דער רעגירונגס-קאמיסאר איז בעשטימט געווארען צוליב דעם, ווייל דער מאגיסטראט האט זיך אפגעזאגט און דעמיסיע.

געפאהר פון א טעקסטיל-שטרייק אין ביאליסטאק.

(פ) די לאדזשער פראפ. ארבייטער-פעראיינען האבען בעקומען א ידיעה, אז די טעקסטיל-ארבייטער אין ביאליסטאק זענען ארויסגעטרעטען מיט א פארערונג צו העכערען די שכירות לויט'ן לאדזשער צענגניס. אין צוזאמענהאנג דערמיט זאל נאך אין דער היינטיגער וואך ערקלערט ווערען א שטרייק אין ביאליסטאק.

פראנצויזישער פרעזידענט אין לאנדאן.

פאריז, 16 מאי (פאט) דער פראנצויזישער פרעזידענט דומערג איז היינט ארויסגעפאהרען מיט'ן אויסערן-מיניסטער בריאן קיין לאנדאן. 3 א זייגער בייטאג זענען זיי אנגעקומען קיין לאנדאן. דער ענגלישער קעניג און דער פרעמיער מיט'ן אויסערן-מיניסטער טשעמבערלען האבען די געסט מקבל פנים געווען אויפ'ן לאנדאנער באהן-הויף. אויף דער גאס האט זיי דער פערזאמעלטער המון געמאכט בעגייסטערטע אוואציעס.

היום, יום ג', פרשת בחקותי, ט"ו אייר למלאות שנה ראשונה לפטירת המנוח ר'

אלתר יעקב הכהן ז"ל שערעשעווסקי

תוצג אבן על קברו בשעה 11 לפני הצהרים וגם תערך הזכרה בשעה 12.30 בצהרים בבית „מושב זקנים" ברחוב פאמארסקא 54.

מודעה מהראבינאט.

צו ברענגען דעם ניקור אין ארדנונג, אז יעדעס פליש פון נסות און דקות זאל ווערען געטריבערט דורך דעם מנקר אויך אויסצומיידען מכשולים פון קצב און מנקר, האבען מיר מסכים געווען, אז דער מנקר זאל נישט נעמען ביי דעם קצב האכען-געלד נאר בעקומען געצאהלט פון שטיק, אז ווער עס האט ווייניג פליש זאל נישט זיין בעשטעדט, און ווער עס האט מעהרער ברויך דאך צאהלען לויט די ארבייט. האבען אונז די מנקרים מיטגעטיילט, אז דיזע קצבים וויללען זיך נישט מיט זיי פעראייניגען און דעריבער ווערט ביי זיי נישט געטריבערט דאס פליש: אברהם פלאזשינער, חסכאדניא 2; יאסעל גאלדבערג, ברזשעזשינער 11; אברהם גאלדבערג, דעלנא 1; זלמן קריגער, 3; איצעק באשקאוויטש, 3; משה אפענדלער, 9; חיים זעליג, 11; אישעי קנאפ, 17; אברהם וואלפשטאט, 32; נטע געלבארד, מיצקיעוויטשא 8; איסר גאלדבערג, פאנסקא 37; ביאלעק, 39; שמאי מאקשעווי, קארלא 8 און שלמה דוד הענכע, נייע זגערזשעוסקא 37 איז דער ראבינאט מפרסם, אז מ'קען ביי זיי נישט קויפען פליש אלס כשר ביז מ'וועט מודיע זיין, אז עס וועט ביי זיי זיין א מנקר.

לאדזשער ראבינאט.

דער קאלאניאל-קליינהענדלער-פערבאנד

צעגיעלניאנא 15. №

מאכט דערמיט בעקאנט, אלע קאלאניאל-הענדלער. אז עס איז ארויס דער

צעטעל № 7,

וועלכער איז שוין בעשטעטיגט דורך דעם ליכוץ-אמט. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז דער צעטעל № 6 פערלירט דעם היינטיגען טאג די גילטיגקייט. כדי אויסמיידען פראטאקאלען ראטען מיר זיך צו פערזעהען מיט'ן פרישען צעטעל.

די פערוואלטונג.

עס קלינגט שוין איין גאנץ לאדז,

אז אלער ערט ביטעט, פאראניעם, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס-פינאנס-אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער.
— איבערזעצונגען: האנדעלס- און פריוואט-קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. — פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען.

Od 150-ciu lat znana

Zakłady Przemysłowe w Nieżychowie
S. z. o. p.
fabrykacja surogatów kawowych
„Hauswalda".

הר"צ ר' יוסלי שליט"א פראדאם בן הר"צ מקינצק זצללה"ה הנקרא דער וואהאצקער רבי איז געקומען לכאן ער שטעהט אצל הנגיד החסיד ר' נתן לאנדע, פולנאצנא 10.
2040

הכחשה ו אזהרה.

אזוי ווי א יונגערמאן מיט דעם נאמען חיים מענדראוויטש, אויף נאוואַ-זגיערסקא 1, פערוטט זיך, דאס ער האט כלומרשט ביי אונז געגט זיין ווייב פעסא דאווידאוויטש פון קאגין, און בעווייזט א קוויטעל פון 8 גט, ערקלערען מיר, אז דאס איז א שקר מוחלט, ער האט זיין ווייב נישט געגט, און ער טאר נישט חתונה האבען.
2038

אכטונג לאסט-וועגעו און ריסארע-בעזיצער!

מיר מעלדען, אז מיטוואך דעם 18. מאי קומט פאר אנ'אלגעמיינע איין-טאגיגער פראטעסט-שטרייק געגען די עולות, וועלכע ווערען בעגאנגען געגען אונז. מיר רופען אייך שליסט אייך אן אין אונזער שטרייק. זאל קיינער פון אייך מיטוואך נישט ארויספאהרען אויף דער גאס.

די שטרייק-קאמיסיע פון לאסט-וועגען און ריסארע-בעזיצער פעראיין.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 59 יאהר אונזער ליבער פאטער, שוויגער-פאטער און ברודער נ"ע

אברהם משה קאפעמאן

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, ד. 17. מאי 1 א זייגער נאכט. פון טרויער-הויז סקלאדאווא 34, וועגען וואס מיר טיילען מיט אין גרויס צער

די טרויערנדע פאמיליע.

יודישע שול-ארגאניזאציע אין דער פוילישער רעפובליק
אפטיילונג אין לאדז.

אכטונג, עלטערן!

פערשרייבט אייערע קינדער אין דער 7-קל. יודישער פאלקס-שול אויפ'ן נאמען פון מעדעם (ציגעל-גאס 17) און אין דער 7-קל. יודישער פאלקס-שול אויפ'ן נאמען פון באראבאוו (ציגעל-גאס 26).

ס'ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 6 ביז 14 יאהר; די איינשרייבונגען קומען פאר אין די שול-קאנצעלאריעס טעגליך פון 8 ביז 2 מיטאג און פון 8 ביז 10 אין אווענד.

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען נאר ביז'ן 30. מאי. — פערשפעטיגט נישט! די קינדער, וואס בעזוכען אונזערע שולען, זענען יוצא דעם שול-צוואנג.
2042

בעקאנטמאכונג!

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט דעם לאדזשער פובליקום און ליבהאבער פון נגינה, אז שבת, דעם 21 מאי פ' בחוקותי וועט דאווענען דער בעריהמטער ווילנער שטאט-חזן ליבלינג פון לאדזשער פובליקום ה'

משה קוסעוויצקי

פרייטאג צו נאכטס און שבת פריה צוזאמען מיט'ן פערשטארקטען גוט-איינשטודירטען כאר אונטער דער ליטונג פון בעקאנטען דיריגענט ה' רובין, וועלכער האט פארבערייטעט ספעציעל נייע קאמפאזיציאנען. קומט פאסענווייז צו הערען אייער ליבלינג פאר זיין אברייזען נאך אמעריקא. די פרייזען זענען ערמעסיגט. בילעטען-פערקויף אויף פאלגענדע ערטער: 1) אין קאסע פון זאל פילהארמאניע, 2) ביי ה' זעלמאנאוויטש, פיעטריקאווער 12 (קאנדיטאריי), 3) ביי שטארקמאן, פיעטריקאווער 39 (שוך-געשעפט), 4) ביי העכטקאפ, פיעטריקאווער 62 (שוך-געשעפט), 5) ביי דיאמענט, נאוואמייעסקא 24 (וואורשט-געשעפט). בעמערקונג: פאר פרויען ספעציעל רעזערווירטע פלעצער.

דער קאמיטעט.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטש 20.

Dr. M. Goldfarb

זאוואדזקא 18. טעלעפאן 53-19.
הויט- האר- און געשלעכטסקראנקהייטען
נעמט אן פון 9—12 פארמ. און 5—8 אווענד.
פאר אונבעמיטעלטע — פרייזען ערמעסיגט.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, — טעל. 41-32.
איז צוריקגעקעהרט.
ספעציאליסט פאר הויט, פענערישע און מענער-שוואכע-קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל).
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 39 יאהר מיין טייערע פרוי, אונזער ליבע און נישט-פערגעסענע מוטער, שוועסטער און שווגערין נ"ע

אסתר בארנשטיין

אשת ר' אברהם מאנעס נ"י
בת ר' ליפמאן ז"ל רונדשטיין

די לוי' קומט פאר היינט, דינסטאג, ט"ו אייר 3 א זייגער נאכם. פון טרויער-הויז פאנסקא 29, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

די ערשטע 12 הונדערט וואגאן אויסלענדישע תבואה צו בעקעמפען דעם יקרות אויף ברויט.

װאַרשאַ, 16. מאַי (טעלעפאָניש) דער „אַפּראָוויזאַציע - אַמט ביים אינערן-מיניסטעריום האָט אונטערגענומען אַן׳ענערגישען קאַמף מיט׳ן יקרות אויף ברויט, וואָס איז נישט צולאָזנדיג. אַז דער פּרייז פון ברויט זאָל ווייטער אויפגעשרויפט ווערען. צו דעם צוועק קויפט די רעגירונג איין 1,200 וואַגאָנעס קאָרן אין אויסלאַנד ספּעציעל פאַר וואַרשאַ. דאָס מעהל וועט צוטיילט ווערען די בעקערס. דער ערשטער טראַנספּאָרט קאָרן איז שוין אָנגעקומען פון דאַנציג.

נומערוס קלויזוס איז אונגארן

זאָל אפגעשאפט ווערען זאָגט דער בילדונגס-מיניסטער.

אבער... לעתיד לבא.

בודאַפּעשט, 16. מאַי (טעלעגר. דורך יטא) אויף דער לעצטער זיצונג פון אונגארישען פּאַרלאַמענט האָט אין דער בודזשעט-דעבאַטע פון׳ם בילדונגס-מיניסטעריום, דער יודישער דעפּוטאַט פּאַלאַן געפאָדערט די רעגירונג האַלטאי זי טרעט נישט צו אָפּצושאַפען דעם „נומערוס קלאַוזוס".

דער יודישער דעפּוטאַט האָט אָנגעוויזען, אַז בעת די לעצטע וואַהלען צום פּאַרלאַמענט האָבען די קאַנדידאַטען פון דער רעגירונגס-פּאַרטיי פערשפּראָכען די וועהלער, אַז דער „נומערוס קלויזוס" וועט אָפּגעשאַפט ווערען.

דער בילדונגס-מיניסטער גראַף קלעבעלסבערג האָט דערויף געענטפערט, אַז די רעגירונג האָט דעם פעסטען וואונש אָפּצושאַפען דעם „נומערוס קלויזוס"-געזעץ. אָבער אין איצטיגען מאָמענט איז דאָס נאָך אוממעגליך. דאָס מוז בלייבען פאַר דער צוקונפט, ווען דאָס וועט געשעהן קען דער מיניסטער נישט זאָגען.

„נומערוס קלאוזוס" אויף דער ווינער אוניווערזיטעט

פאר סטודענטען פון פוילען, רומעניען און אונגארן.

ווין, 16. מאַי (א.ה.) דאָס קאָלעגיום פּראָפעסאָרען פון מעדיצינישען פאַקולטעט אויף דער ווינער אוניווערזיטעט האָט בעשלאָסען פון נייעם אַקאַדעמישען יאָהר איינצופיהרען „נומערוס קלאַוזוס" פאַר די סטודענטען פון פוילען, רומעניען און אונגארן (לעטען, יודען, די רעד.)

דער דעקאַן פון דער אוניווערזיטעט האָט אַפילו אַנגעלמעקענט דעם דאָזיגען קלאַנג, דאָך האָט ער צוגעגעבען, אַז צוליב מאַנגעל אין מאַטעריאַל פאַר וויוויזעקציעס, וועלען מוזען פאַרקומען זעהר וויכטיגע ענדערונגען ביים אויפנעמען סטודענטען.

ענטדעקט א געהיימע פאבריק פון מאנאפאל-פאפיראסען.

די פאפּיראָסען זענען געווען בילינער און בעסער פון די מאָנאָפּאָל-אויסאַרבייטונגען.

לעמבערג, 16 מאַי (א.ה.) דאָ איז ענטדעקט געוואָרען אַ געהיימע פאַבריק פון מאָנאָפּאָל פּאַפּיראָסען. דער לייטער פון דער פאַבריק איז אַ געוויסער ברומענבערג, אַ געוועזענער קעלנער, די פאַבריק איז געווען אַזוי רייך איינגעאָרדנעט, און אַז זי האָט אַפילו געהאַט אַנגעשטעלטע שלעפּער - מאַכערס, וואָס האָט אויסגעאַרבעט שאַכטלען צו די פּאַפּיראָסען. די פּאַפּיראָסען זענען צוגעשטעלט געוואָרען און די רעסטאָראַציעס אריין און אַ מאָל אונטערזוכונגען האָבען אויך געוויזען די דאָזיגע מחורה. די פּאַפּיראָסען האָט מען פערקויפט מיט 25 פּראָצ. בילינער פון די לעגאַלע מאָנאָפּאָל-אויסאַרבייטונגען. עס איז אָבער זעהר לאַנ[ג] ראַפּאָרטירט, וואָס דער טאַבאַק פון די דערמאָנטע פאַלסיפיקאַטען איז פון א פיל בעסערער קוואַליטעט, ווי די אמת׳ע מאָנאָפּאָל-טאַבאַק. די פאַבריקאַנטען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

אויסגעצאַרט פאר טויזענד זלאטיס סחורה.

(§) געקלאָגט האָט דער אונהאַבער פון דער פירמע „סאָוועטאַנאָ" געמעלדעט דער פּאָליציי, אַז אַ געוויסער א. י. פראַנק, וואָהנענדיג 18, מיט וועלכען ער איז זיך אַ לענגערער צייט געשטאַנען אין האַנדעלס-בעציהונגען, האָט אויסגעצאַרט ביי איהם פאַר 1000 זל. סחורה, פראַנקעל איז געקומען צו איהם אין שפּייכלערס, אַז ער האָט בעקומען אַ בעשטעלונג אויף סחורה. פאַר וועלכער מען וועט איהם ערשט שפּעטער בעצאַהלען. דער אייגענטימער האָט איהם די סחורה געגעבען. שפּעטער האָט ער זיך דערוואוסט, אַז פראַנקעל האָט און וועלכען צאַהלען קיין אויסלאַנד. די פּאָליציי האָט פעסטגעשטעלט, אַז פראַנקעל איז פערשוואונדען אָן אַ שפור, צוליב וואָס ער איז אַ פּראָוואָקאַטאָר. ער האָט זיך מודה געווען.

אויסגעפיהרט טויט-אורטייל

איבער א פאגראמשמשיס פון דעניקינ׳ס ארמעע.

מאָסקווע, 16. מאַי. (טעלעגר. דורך י. ט. א.) דאָס געריכט אין כאַרקאָוו האָט פּראָנאָנסירט צום טויט דעם טרויעריג בעריהמטען אָנפיהרער פון א פּאָגראָם-באַנדע בעת דעניקינ׳ס ממשלה, כמיליק, וואָס אויסגעהרג׳עט פיל יודען ער האָט אויך דורכגעפיהרט די גרויסע הריגה אין שטעטעל קריוואָ-אָזערע.

שוין אין יאָהר 1922 האָט דער רעוואָלוציאָנערער טריבונאַל כמיליקן פערמשפּט צום טויט. עס איז איהם אָבער דאַן געלונגען צו אַנטלויפען.

איצט איז ער פער׳משפט געוואָרען צום טויט דאָס צווייטע מאָל און דער אורטייל איז גלייך אויסגעפיהרט געוואָרען.

מעמאראנדום פון אראבישען עקזעקוטיוו

געגען דער פריוואטער עקספּלאָאַטאַציע פון ים-המלח.

ירושלים, 16. מאַי (טעלעגר. דורך יטא). דער אַראַבישער עקזעקוטיוו אין א״י האָט צוגעשיקט אַ מעמאָראַנדום צום נציב הפּליון לאָרד פּלומער, אין וועלכען עס ווערט געפאָדערט, אַז די קאָנצעסיע צו עקספּלאָאַטירען דעם ים-המלח זאָל נישט איבערגעגעבען ווערען דער פּריוואַטער געזעלשאַפט, וואָס בעמיהט זיך איצט וועגען דעם אין לאָנדאָנער קאָלאָניאַל-אַמט. נאָר די רעגירונג אַליין זאָל צוטרעטען צו דער עקספּלאָאַטאַציע פון ים-המלח, וואָס עס וועט זיין לטובת דער גאַנצער בעפעלקערונג.

עפענטליכע פייערונג פון די לאנדאנער ציוניסטען

לכבוד די מיטגלידער פון אקציאנס-קאמיטעט.

לאָנדאָן, 16. מאַי, (טעלעגר, דורך יטא) די ענגלישע ציוניסטען האָבען איינגעאָרדנעט אַ גרויסע עפענטליכע פייערונג לכבוד די מיטגלידער פון אַקציאָנס-קאָמיטעט.

אַלס עהרען-פּרעזידענט איז בעגריסט געוואָרען מייצמאַן, וואָס האָט אין אַ רעדע געזאָגט, אַז דער מקור פון קריזיס אין ארץ-ישראל איז די גרויסע אמיגראַציע פון יאָהר 1925, בעת עס זענען אריינגעקומען אין לאַנד 35 טויזענד עמיגראַנטען, פון זיי אַ גרויסער טייל פון פּוילען, וואָס האָבען אין דער היים נישט געהאַט ליקווידירט זייערע געשעפטען און צוליב קריזיס אין פּוילען האָבען זיי אין א״י נישט בעוויזען מעהר אַנצופיהרען מיט זייערע געשעפטען.

דאָך האָט ווייצמאַן בעזאָגט אַז די לאַגע נישט געפעהרליך, ווייל דער יסוד פון דער ווירטשאַפט, די לאַנדווירטשאַפט בעפינט זיך אין אַ גינסטיגער לאַגע.

עס ליגט דעריבער אַ חוב אויפ׳ן גאַנצען יודישען פאָלק צו העלפען די יודען פון א״י. אין חוץ-לארץ האָט וויצמאַן וואָס פון זיין רעדע... אַז דער אינטערעס ביים אַמעריקאַנער יודענטום צום איינצופיהרען ארץ-ישראל וואַקסט כסדר. צום סוף האָט ער גערעדט וועגען דער אַמעריקאַנער האַלטונג צו אַ בעסערער אין ארץ-ישראל.

עס האָבען נאָך גערעדט דיזענהאַוז, לעאָ מאָצקין, ד״ר מאָהן, וואַשאָוועלסקי א.א.

סאוויעטישע האנדעלס-דעלעגאציע איז לאנדאן

זאל האבען ארויסגעגנב׳עט א וויכטיגען דאקומענט פון ענגלישען אויסערן-מיניסטעריום.

לאָנדאָן, 16. מאַי (פּ.א.) „סאַנדיי עקספּרעס" ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז די רעוויזיע אין דער סאָוויעטישער האַנדעלס-דעלעגאַציע אין לאָנדאָן איז פאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס אין אַרויסגעגנב׳עט געוואָרען פון ענגלישען מיניסטעריום אַ זעהר וויכטיגער דאָקומענט וועגען דער הינטערגרונד פון פּראַנצויזישען פּרעזידענט דומערג אין לאָנדאָן. די פּאָליציי האָט אויך פעסטגעשטעלט, אַז אין דער דערמאָנטער געזעלשאַפט האָט זיך געפונען אַ פּאַטריאָט פון פאַלשע פּעפער און וויזעס.

אין פּאַרלאַמענט אַז די רעוויזיע אין דער מאָוויעטישער האַנדעלס-געזעלשאַפט איז געמאַכט געוואָרען מיט׳ן הסכם פון פּרעמיער און אויסערן-מיניסטער, די רעוויזיע איז געמאַכט געוואָרען מיט׳ן צוועק, אויסצוגעפינען אַ זעהר וויכטיגען דאָקומענט, וואָס האָט זיך געוואָלט האַבען בעפונען ביי אַ מיטגליד פון דער געזעלשאַפט. ביז איצט האָט מען נאָך דעם דאָזיגען דאָקומענט נישט געפונען. די פּאָליציי האָט אָבער גענומען אַ סך פּאַפּירען, וואָס געהערען צו דעם ענין. די רעוויזיע אין דער געזעלשאַפט דויערט און ווייטער פאָרגעקומען אין משך פון דער גאַנצער נאַכט און זינטאָג אויף מאָנטאָג. די געזעלשאַפט רעכענט דינסטאָג צוריק אנהויבען די אַרבייטען.

לאָנדאָן, 16 מאַי (אַטעַ) דער ענגלישער אינערן-מיניסטער האָט דעם פּאַרלאַמענט געענטפערט אויף אַן אינטערפּעלאַציע...

דאנק-דעפעשע פון מלוכה-פרעזידענט פאר דער שטאט לאדז.

(פּאַט) דער ווייצע-פּרעזידענט וואָיעוואָדזקי האָט געשטעלט בעקומען אַ דאַנק-דעפּעשע פון ספּאַלאַ, אין וועלכער דער מלוכה-פּרעזידענט דאַנקט די שטאָט לאָדז פאַר דער האַרציגער אויפנאַהמע וואָס איז איהם געמאַכט געוואָרען אין מאָנאַט-דיגען טאָג.

פרעזידענט מאשטשיצקי קומט צום צווייטען מאל קיין לאדז.

(פּ) אויפ׳ן ראַט און פּילהאַרמאָניע זאָל האָט דער פּרעזידענט מאָשטשיצקי אַבגעהאַלטען אַ לענגערע געשפּרעך מיט׳ן וויצע-דירעקטאָר וואַלטשינסקי וועגען דער לאָדזשער טעקסטיל-אינדוסטריע, מיט וועלכער דער הויכגעשעטצטער גאַסט האָט זיך שטאַרק פאַראינטערעסירט. דער פּרעזידענט האָט זיך אָבגערעגט, צי מען האָט פּרעה איינצופיהרען אין דער אינדוסטריע נייע טעכנישע פערבעסערונגען צו פערבילינגערן די פּראָדוקציע-קאָסטען. דירעקטאָר וואָלטשינסקי האָט דערויף געענטפערט, אַז אין פּאָזנאַנסקי׳ס פאַבריק פונקציאָנירען שוין צוויי נייע מאַשינען. זאָגט מען, אַז איינע פון אַבריקען פונקציאָנירען די אַפּאַראַטען צו פערבעסערען שטאָפּ, וואָס זענען ערפונדען געוואָרען דורכ׳ן פּוילישען אינזשעניער זשוליגאָווסקי. דער פּרעזידענט האָט ערקלערט, אַז ער וועט קומען אַ צווייטע מאָל קיין לאָדז אַנצוקוקען די נייע ערפינדונגען. ער רעכענט צו קומען אין אַ צוויי חדשים אַרום.

פטרטרעטער פון יודישע סוחרים- און האנדווערקער-ארגאניזאציעס אויפ׳ן ראט לכבוד דעם פרעזידענט מאשטשיצקי.

(!) אויפ׳ן ראַט און „פּילהאַרמאָניע" לכבוד דעם פּרעזידענט מאָשטשיצקי זענען אויך געווען פערטרעטער די לאָדזשער יודישע סוחרים און האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס, פון צענטראַלען סוחרים-פּעראיין (פּטערו-קאָנער 10) — פּראָווצ׳ שניא און ווייצע-פּרעזעס סאַלאַ פּראָטחליק. פון סוחרים-פּעראיין (פּעטער קאַוושר 73) ווייצע-פּרעזעס ד״ר זאַקס. פון קאָאָפּעראַציאָנס-פּעראיין — פּרעזעס ש. מאָסט, האַנדווערקער-קלוב — פּרעזעס ר. האָלמאַן, צענטראַלער האַנדווערקער-ראַט — ח׳ גלאָסמאַן א. אַנה.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א יודישער פרוי אויפ׳ן קאלישער וואקזאל.

זי שטארבט אין שרעקליכע יסורים.

(§) געקלאָגט האָבען די פּאַסאַזשירען וואָס האָבען זיך געפונען אין דעם וואַרטע-זאַל פון דער ערשטער קלאַס אויפ׳ן קאַלישער וואָקזאַל בעמערקט אַ יונגע, עלעגאַנט געקליידעטע דאַמע, וואָס האָט זיך אַרומגעדרעהט אַ זעהר אויפגערעגטע. באַלד איז זי אוועקגעגאַנגען און איז אריינגעטרעטן צוריק מיט אַ פלאַש אין האַנט. זי האָט געהאַט אַ פלעשעל, וואָס זי האָט געשלאָגען באַרנאַר אין זי ארויס פון וואָקזאַל, אַריינגעגאַנגען זיך אַז אַ דראָשקע און גע־טרונקען זיך אַ פלעשעל אויפ׳ן באַלקאָן מאָרס.

אויף דער קאָמערציגער איז זי פּלוצלונג גראָויסעל פון דער דראָשקע און געפאַלען אויף בראָוק. דער פּראָמער. די אַנגעקומענע אַמבולאַנס האָט איר געגעבען ערשטע הילף. עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די זעלבסטמערדערין איז 33 יאָהר אַלט און וואָהנט אין פּעטריקאָוו.

זי איז אַבגעפיהרט געוואָרען אין פּאָזנאַנסקי׳ס שפּיטאַל, וואו זי איז נאָך עטליכע שעה וואָרפען, זיך אין שוידערליכע יסורים געשטאָרבען. די סבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעקאַנט. די פּאָליציי פיהרט אַן׳אויספאָרשונג.

צום אבצייכנונגס-טאג פון קרן קימת לישראל.

די פאַרבערייטונגען צום אָפּצייכענטאָג פון קרן קימת לישראל, וועלכער קומט פאַר היינטיגען דאָנערשטאָג, זענען אין פולען גאַנג. צו דער אַרבייט האָבען זיך פערשריבען אַ גרויסע צאַהל מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגענד-אָרגאַניזאַציעס, בעזונדערס מיטגלידערינס פון דער ציוניסטישער פרויען-אָרגאַניזאַציע.

אין די לעצטע טעג מעלדעט זיך מאַסענווייז אין בירא פון קרן קימת די יוגענד וועגען מיטהעלפען אין די זאַמעל-אַרבייט, וואָס איז אַ פאָלקס־פעסטיוואַל, ווייל דער קרן קימת איז זעהר בעליבט און פאָפּולער אין אַלע יודישע שיכטען און בפרט ביי דער יוגענד. מען דאַרף האָפען, אַז דער אָפּצייכענטאָג פון קרן קימת וועט געפינען אַ וואַרעמען אָפּקלאַנג ביי די ברייטע יודישע קרייזען אין אונזער שטאָט אין זיי וועלען צוהעלפען דעם יודישען נאַציאָנאַל-פאָנד צו פערווירקליכען זיינע גרויסע אויפגאַבען און אויפלאַנגען אין ארץ ישראל.

יוגענד-פעראמלונגען.

געלעכער: אויגער און און לאָמאַל פון „הסתדרות השומרים" (שענקעוויטשע 28) פאַרגעקומען אַ חברים-פערזאַמלונג פון צווייטען און דריטען גרוה, וועגען דעם בעפאַרשטעהענדען אַפּצייכען טאָג פון קרן-קימת. און רעזולטאַט פון דער פערזאַמלונג האָבען זיך פערשריבען אַ גרויסע צאַהל פון די פערזאַמלטע חברים, וועלכע זענען געוואָרען צוגעטיילט צו די פערשיעדענע פונקטען.

* * *

היינט אוועגער קומט פאַר אין לאָקאַל פון „גורדוניה" (שענקעוויטשע 3/5) אַ חברים-פערזאַמלונג געווידמעט דעם בעפאַרשטעהענדען קרן-קימת אָפּצייכען טאָג.

ארבייטסלאזע ווערען בעשעפטיגט

ביי בויען א נייע באהן-ליניע.

(ע) מיט צוויי וואָכען צוריק האָט דער וואָיעוואָדע יאַשטשאָלד געווייל אין וואַרשאַ. ער האָט פאָרגעשטעלט דעם אינערן-מיניסטער אַ ברייטען פּראָיעקט פון בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע ביי פערשיעדענע אַרבייטען. דערונטער זאָל אַ גרויסע צאַהל אַרבייטער בעשעפטיגט ווערען ביים בויען אַ נייע באַהן-ליניע אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדשאַפט, וואָס וועט פערבינדען די באַהן-דירעקציע צו אונגילען צו פּוילן רג. גנעז ליניע.

Dr. med. Ludwik Rapeport
ג. Narutowicza 25 (דויקלנע) Tel. 44-10
ספעציאליסט פאר נירען, בלאז- און הארן-קראנקהייטען

Dr. med. A. Urysohn
קאנסטאנטינער 20
ספעציאליסט פון אינערליכע קראנקהייטען
נעמט אן פון 3—5 נ. מ.

Dr. med. L. Pikielny
ספעציאליסט פאר נירען, בלאז און אורין-סראגאנען
נעמט אן פון 4—7 נאכמ.
נאווראט 8, — טעל. 19-90.

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען די שמערצ-לאזע, דושמגעלעכם, צאהן-פלאמבען א.ז.וו.
נעמט אן פון 11/2-5 און פון 8-9 אוו. זונטאג 11-2.

Dr. med. Braun
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
23 פאלודניאווא 23
טעל. 40-26
נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 ד. ווינא

Dr. med. STUPEL
12 SZKOLNA 12
ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, רענטגען - שטראהלען און קווארץ-ליכט עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 6—9, פרויען פון 12—3.

Dr. med. Feldman
פרויען-ארצט און אקושער
נעמט אן פון 6½—3½
Cegielniana 46, tel. 32-88.

טעגליך פאקען-זעצען
ווי אויך מיט שוואַרצטונט
St. Felczer
B. JOSKOWICZ
פאלנאצנא 4 Północna טעל. 96-4
אן געמטעגליך פון 8—11 פריה און פון 4 — 6 נאכמ.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפ. 27-81
ספעציעלער קורס פאר שטאמלער.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמט אויך אן אין לעמעניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכמ. 8016

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר הויט-ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza)
טעל. 28-98.
פון 8—10, 5—8, פרויען 3—4.

Dr. med. S. Neumark
Moniuszki 5, (פּאַסאַזש-מייער)
ספעציאל-ארצט
פאר הויט, האר- און וועגערישע - קראנקהייטע
בעהאנדלונג מיט רענטגען-שטראהלען.
נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7—8.
פרויען פון 3 ביז 4 נאכמיטאג.

Dr. Ludwik Falk
צוריקגעקעהרט
נאווראט 7, טעל. 28-07
הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 פון 5—7. 5619

אָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאקטאר נעהמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

...ר יודישער צוזאמענפאהר אין גענף.

דאס איז די אימפאזאנטע צאהל פון דעלעגאטען פון אמעריקאנער יודענטום,
...ט קומען אן דעם זומער קיין גענף אויף דער קאנפערענץ וועגען יודישע
... אין לענדער מיט נאציאנאלע מינדערהייטען. אפשר איז די גרויסע צאהל
...אמעריקאנער יודישע דעלעגירטע נישט מעהר, ווי א רעזולטאט פון א גרויסען
...ווען-סעזאן היי-יאהר. אפשר פאהרען די מייסטע דעלעגאטען גאר אויף אנדערע
...קאנגרעס און זענען נאר גרייט דורך אגב צו מאכען נאך איין רייזע קיין
... אבער ווי עס זאל נישט זיין איז דאס פארט א סימן פון גרויסען אינטערעס
...י אמעריקאנער יודען צו דעם פראבלעם פון נאציאנאלע מינדערהייטען אין
...פא.

...בען מעג זיך פרעהען אין דער אמת'ן דערמיט, וואס דער געדאנק פון אנ-
...מעליכען יודישען צענטער פראגרעסירט און געפינט זיך אויף דעם וועג צו א
...נג. היינט ערשט דערמאנט ווערט געלעזט ווערען דאס פראבלעם פון יודישער
...ישער און נאציאנאלער גלייכבערעכטיגונג, ווען יודען וועלען זיין אימשטאנד
...יהרען מיט א סיסטעמאטישער, ארגאניזירטער ארבייט פון 1 ארגאניזירטען
... דער יודישער איינפלוס איז אויך איצט נישט קליין, אבער כל זמן אין
... דעם זיך פון פעלקער-בונד, ערשיינען גלייכצייטיג פיר יודישע פערטרעטער-
...ען — איינע פון דעם לאנדאנער פאליטישען קאמיטעט, א צווייטע פון דעם
...ער קאמיטעט פון יודישע דעלעגאציעס, א דריטע פון דער ציוניסטישער אר-
...אציע און א פירטע פון דעם אמעריקאניש-יודישען קאנגרעס — און קיין שום
...קט און פערבינדונג צווישען זיי איז נישטא, קען מען רעדען נאר וועגען
...ישער דעמאראליזאציע און נישט וועגען יודישער, עפענטליכער פאליטישער
...יע.

...וועט די געפלאנטע קאנפערענץ אין גענף געפינען דעם אויסגלייך און די
...ינדונג איז שוין דא טאקע א פראקטישער אבמאך צווישען דעם קאמיטעט
...יודישע דעלעגאציעס און די לאנדאנער און פאריזער אלטע יודישע אינסטיטו-
... וועגען דעם. ווי מען זאל ארגאנזירען די גענפער קאנפערענץ אין חודש
...וסט?

...דער יודישער עפענטליכקייט איז דערווייל גארנישט בעקאנט וועגען דעם
...ען וויכטיגען ענין און מען מוז דערווייל טאפען אין דער פינסטערניש. און
... ענין איז דאך באמת זעהר וויכטיג. אויב אפילו פון אמעריקא וועלען אנקומען
... 28, נאר 123 דעלעגאטען, וועט די קאנפערענץ נישט קענען דערגרייכען איהרע
...ן, אויב דער לאנדאנער „דזשואיש פארין קאמיטי" און דער לאנדאנער „אליאנס
...ווערסעל איזראעליט" און די „יק"א" וועלען נישט וועלען צוזאמען
...וי פריהער פיהרען זיך המטער וויער אייגענע פאליטיק און בעהען ווייטער
...עדע אייגענע וועגען.

...וי בעזאגט, דרייט און צוואנציג יודישע פערטרעטער פון אמעריקאנער יודענ-
...אין אזא מין קאנפערענץ איז זיכער א אימפאנירענדע צאהל, אבער דאס פראב-
... ווערט נישט געלעזט מיט זיי. עס איז נויטווענדיג, אז דער קאמיטעט פון
... דעלעגאציעס זאל אינפארמירען די יודישע עפענטליכקייט מיט דעם פר-
...פלאן פון דער גענפער קאנפערענץ און מיט דער צרה און הייזונג, ווי אזוי
...רט צוזאמענגעבראכט און ארגאניזירט.

וו. גראסמאן.

...ר „קרן-קימת" און די ארגאניזירטע ארבייטער.

...ירושלים. (יט"א) דאס דירעקטאר...
...פון יודישען נאציאנאל-פאנד האט
...זיין לעצטער זיצונג, אין ירושלים
...שטימיג אנגענומען פאלגענדען בע-
...:

...ן די קאנטראקטען, צווישען דעם
...א ן די אונטערנעהמער, וואס פיה-
...וירך זייערע ארבייטען, דארף זיין א
...ל, וועלכער פערפליכטעט דעם אונ-
...טערנעהמער, ער זאל און די קרן-קימת
...נעמען בעשעפטיגען בלויז ארגאניזיר-
...ארבייטער, פון אזא נייטראלע אר-
בייטס-ביורא, וועלכע וועט קאנטראלירט ווערען פון ציוניסטישען עקזעקוטיווע און ביז אזא נייטראלע ביורא וועט געשאפען ווערען קען זי פערטרעטען ווערען דורך די פערשידענע פאך-ארגאניזאציעס, וואס זענען אנערקענט דורכ'ן ציוניסטישען עקזעקוטיוו. חוץ דעם דארפען די קאנטראקטען דירעקט פערפליכטען דעם אונטערנעהמער צו צאהלען אן ארבייטס-לוין נישט ווייניגער ווי 25 פיאסטער פאר א טאג.

פילהארמאניע

...אסטשפילן
...ן ערשטען יודישען
...ארשעווער מיניאטור-
...עאטער

אזאזעל

...ור 2 ביליגע טעג!!!

היינט דינסטאג, ד. 17. מיטוואך, ד. 18. מאי 9 אוונט

פון 80 גר. ביז 4 זל.

4 די גרויסע פראגראם 4

קאנפעראנסיע: וו. גאדיק

...נעמען אנטייל: אלא לילית, לוריע שפיגעל, ר. וועלנער, ש. לאנדוי, י. סטרו-
...משע, י. מאנסדארף, נ. מעלניק, מ. פאמאשינסקי, ת. פאזנאנסקי א. אנר.

...נסצעניזירונג לייטונג: טעא ארציבאשעווסקא
...עאטראלישע לייטונג: משה בראדערזאן,
...וזיקאלישע לייטונג: הענעך קאן,
דעקאראט. לייטונג: מרק קליינמאן,
כארעאגראפיע: אלא לילית,
דירעקציע: י. דאנציגער.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

בריף פון קליינעם קאנגרעס.

(ספעציעל פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט").

פון דעפוטאט א. לעווינסאן.

II.

רעוויזיע און רעארגאניזאציע.

פון די בעשלוסען, וועלכע זענען שוין אנגענומען געווארען דורך דעם אקציאנס-קאמיטעט האט פאר דער ענטוויקלונג פון דער אויפבוי-ארבייט און ארץ-ישראל א גרויסע בעדייטונג דער בעשלוס וועגען דעלעגירען א ספעציעלע קאמיסיע קיין ארץ-ישראל, וועלכער איז פארגעלייגט געווארען דורך דער עקזעקוטיווע. די דאזיגע קאמיסיע איז בעוואפענט געווארען מיט ברייטע פולמאכטען אויף פערשידענע ארבייטס-געביטען און דארף די רעזולטאטען פון איהר ארבייט, און פארם פון בעשלוסען — פארשטעלען דעם קאנגרעס. די ערשטע פונקציע פון דער קאמיסיע איז א בודזשעטארע; די קאמיסיע דארף אין די גרענעצען פון די הכנסות פון קרן-היסוד אויפ'ן צוקונפטיגען יאהר — בהסכם מיט דער עקזעקוטיווע אויסארבייטען און צושטעלען דעם בודזשעט-פראיעקט פאר'ן קאנגרעס. דערמיט ווערט נארמאליזירט און פערלייכטערט דאס פראבלעם פון אויסארבייטען די יעהרליכע בודזשעטען, וואס האט אונגעהויער בעלעסטיגט און בעשווערט די ארבייט פון קאנגרעס, און שטענדיג מזיק געווען די בעוועגונג מיט אייליג-אויפגעשטעלטע, דעפעקטיווע בודזשעטען.

אבער א חוץ דער דאזיגער אונגעהויער-וויכטיגער פונקציע, וועלכע האט אייגענטליך געדארפט אויסגעפיהרט ווערען און א ספעציעלער קאמיסיע, (וואס איז לוידער אפגעווארפען געווארען דורך דער מעהרהייט פון אקציאנס-קאמיטעט) האט די קאמיסיע צו ערפילען אויך א רעוויזיאנס- און רעארגאניזאציאנס-פונקציע לגבי אלע ציוניסטישע און האלב-ציוניסטישע אינסטיטוציעס און ארץ-ישראל און און גלות.

די קאמיסיע האט צו רעווידירען די גאנצע ביז-איצטיגע ווירטשאפט און פערוואלטונג פון אונזערע אינסטיטוציעס, זי דארף קאנטראלירען די אדמיניסטראטיווע הוצאות פון אלע אונזערע ציוניסטישע אנשטאלטען, באנקען, חב-רות א.ד.גל., אויספארשען די מעגליכקייט פון רעדוקציעס פון מענשען, און פון גאנצען אדמיניסטראטיווען אפאראט, און די רעזולטאטען פון איהר קאנטראל, און געשטאלט פון רעארגאניזאציאנס-בעשלוסען פארלעגען דעם נאהענטסטען קאנגרעס. דער דאזיגער בעשלוס האט בלי ספק א אונגעהויערע בעדייטונג פאר דער ענטוויקלונג פון דער בעוועגונג און דעם וואוקס פון ציוניסטישען פרעסטיזש. די לעצטע יאהרען האט מען אונאויפהערליך געהערט אויף ציוניסטישע קאנגרעסען, אונטערהאלב און אויסערהאלב דער בעוועגונג וועגען דער ציוניסטישער „מיסווירטשאפט", דעפעקטען פון אונזער אדמיניסטראטיוון אפאראט, וועגען די געהעלטער פון די „פקידים" א. א. וו. און דעם ווירווארר פון קאמף און געגענזייטיגע בעשולדיגונגען איז אפטער שווער געווען פעסטצושטעלען דעם אביעקטיווען אמת. די קאמיסיע, וועלכע דארף צושטעלען איהר בעריכט צום קאנגרעס, (וועלכער וועט פארקומען — ווי בעקאנט — דעם 30 אויגוסט) וועט מאכען א סוף צו דער דאזיגער אומקלארער לאגע, וועט ערמעגליכען דעם קאנגרעס צו סאנירען (אויב דאס וועט זיך ארויסווייזען פאר נויטיג) די לאגע און טעטיגקייט פון אונזערע אנשטאלטען, צו רעגולירען, פערביליגען און אויסבעסערען אונזער אדמיניסטראטיווען אפאראט, און אויפשטעלען אונזערע ווירטשאפט אויף א געזונטער עקאנאמישער באזע. עס איז בלויז צו בעדויערן איין אומשטאנד, וועלכער מאכט דעם בעשלוס פאר אינרעאל אין טייל. די דערמאהנטע קאמיסיע האט אויסצואיבען איהרע פולמאכטען נישט בלויז אויף ארץ-ישראל, נאר אויך אויף די ציוניסטישע אינסטיטוציעס אויסערהאלב ארץ-ישראל. ביי דער קורצער צייט וואס איז געבליבען ביז'ן קאנגרעס איז דאס לחלוטין נישט אויספירבאר, פאר'ן גלות האט געדארפט אויסגעוועהלט ווערען א ספעציעלע קאמיסיע און דאס איז נישט געטון געווארען. אפשר וועט דער פעהלער דאך אויסגעבעסערט ווערען אין דער דריטער לעזונג.

א קבלת-פנים פאר פעליקס ווארבורג
און אנדערע „דזשאינט"-טוער אין מאסקווא.

מאסקווא. (יט"א) די מאסקווער יודישע קהלה האט איינגעארדענט א וואַרימען קבלת-פנים פאר פעליקס ווארבורג, דזשיימס בעקער פון טשיקאגא און דר. בערנארד קאהן. אויפ'ן באנקעט זענען אנוועזענד געווען די מיטגלידער פון דער מאסקווער סינאגאגען-פערוואלטונג, פון מאסקווער יודישער הילפס-געזעלשאפט („מעוועפא"), פארשטעהער פון יודישע אינטעליגענץ, כלל-טוער און געלעהרטע. דער פארזיצער פון דער מאסקווער קהלה אלבערט פיקס האט געפיהרט דעם פארזיץ בעת דער איפנאַמע. ה' פיקס עפענט דעם אוונד און ווייזט אן אויף די גרויסע פערדינסטען פון „דזשאינט". אין עלט ווארימע ווערטער רעדט ער וועגען דעם פארשטעהער פון „דזשאינט" אין רוסלאנד דר. יוסף ראזען, וועלכער האט זיך ערווארבען די ווארימסטע סימפאטיעס און מיטהאלטונג פון גאנצען רוסישען יודענטום.

צום שלוס פון זיין רעדע בעגריסט ה' פיקס די געסט און אין פערזאן פון פעליקס ווארבורג דאס גאנצע אמעריקאנער יודענטום. דאן רעדט דער אלטער געזעלשאפטליכער טוער און איינער פון די טעטיגסטע לייטער פון „אזע" דר. גראז-
— דער „דזשאינט" איז געווען דער ערשטער, וואס איז געקומען צו הילף די רוסישע יודען. שוין 12 יאהר, אז דער „דזשאינט" שטעהט אויף דער וואך פון די אינטערעסען פון גאנצען יודענטום און אלע לענדער. פריהער די „גילף" הילף"-ארבייט און דערנאך די רעקאנסטרוקטיווע ארבייט פון „דזשאינט", וואס פערהיט פון אונטערגאנג צעהנדליגער און הונדערטער טויזענדער יודען אין אלע לענדער, נאר פון א גאנץ בעזונדערע בעדייטונג איז די ארבייט, וואס דער „דזשאינט" פיהרט איצט אן און סאוויעט-רוסלאנד. די קאלאניזאציע האט א היסטארישע בעדייטונג נישט נאר פאר די רוסישע יודען, נאר אויך פאר די יודען אין אנדערע לענדער. ער דערמאהנט אויך, אז אמעריקאנער יודען האבען געזאמעלט דורכ'ן „דזשאינט" קרוב צו 100 מיליאן דאלאר און ענדיגט מיט היימישען גריסען פאר'ן אמעריקאנער יודענטום, און דער פערזאן פון פעליקס ווארבורג און זיינע מיטהעלפער.

דער אלטער כלל-טוער און ליטעראט דר. ווערמעל האלט א קורצע און שעהנע רעדע און פראנצויזיש.

צעהן יאהר ערשט זאגט דער רעדנער — אז רוסישע יודען זענען עמאנציפירט געווארען, ערשט צעהן יאהר, אז זיי געניסען פון אלע בירגערליכע רעכט, אבער ווי זאגט מענדעלע מוכר ספרים — „פאר'ן עסען מאנט מען נישט" — מיר האבען א סך רעכט אבער וועניג ברויט. די רוסישע יודען זענען איצט אין דער לאגע פון רעקאנוואלעסצענטען פון מענשען, וואס הויבען אן צו קומען צו זיך נאך א לאנגער און שווערער קרענק. דער רעדנער דריקט אויס זיין האפנונג, אז „דזשאינט" וועט העלפען דעם רוסישען יודענטום ביז ער וועט פאלשטענדיג געזונט ווערען און וועט זיך שטעלען אויף אייגענע פיס.

עס האבען אויך גערעדט דער רב קלעמענס און אנדערע. ה' ווארבורג האט אלס ענטפער אויף די בעגריסונגען געהאלטען א רעדע אין דייטש.

ה' ווארבורג האט דערצעהלט וועגען דער פונף-חדשים'דיגער רייזע, וואס ער און זיין פריינד בעקער האבען איצט געמאכט דורך פערשידענע לענדער. זיי האבען געזעהען ווינקלעך פון פערשידענע קולטורען און פערשידענע גלויבענס. זיי האבען זיך אנגעזעהען די גרעסטע שעהנקייטען און וואונדער פון דער נאטור, אבער נישט די שעהנקייטען פון דער נאטור נאר דער גייסט און דער גלויב פון מענשען — דאס איז וואס האט זיי מעהר פון אלץ אינטערעסירט, ער וואלט געוואלט זעהען פרידען צווישען פעלקער און ראסען, צווישען מענשען און מענשען, ליידער האבען זיי דאס נישט געזעהען..

ה' ווארבורג זאגט דאס אין ערגעץ האט ער זיך נישט געפיהלט אזוי גוט ווי ער פיהלט זיך דא פון דער ערשטער מינוט אן אויפ'ן מאסקווער באדען. די פריינדליכקייט און פריינדשאפט, וואס ער האט בעגעגענט דא איז איהם טייער, ווי זיין פערמעגען, וואס ער וועט איבערלאזען זיינע קינדער.

אין בעגייסטערטע ווערטער רעדט ה' ווארבורג וועגען דר. ראזען און בעצייכענט די פערדינסטען פון ה' בעקער, וועלכער איז געווען איינער פון די ערשטע, וואס האט זיך גלייך פון אנהויב אנגעגעבען דער „דזשאינט"-ארבייט.

מר. ווארבורג ענדיגט מיט א ווארימען דאנק און דריקט אויס די האפנונג, אז דער בונד צווישען רוסישע יודען און אמעריקאנער יודען וועט אויך ווייטער בלייבען פעסט ביי בעסערע עקאנאמישע אומשטענדען פון די רוסישע יודען.

די פראגע וועגען דער יודישער קאלאניזאציע אין פראנקרייך.

פאריז (יט"א) דער „יודישער ארבייטער פערבאנד" האט אבגעהאלטען א פערזאמלונג געווידמעט דער פראגע פון א יודישער לאנדווירטשאפטליכער קאלאניזאציע אין פראנקרייך. דער רעפערענט ה' גרינבערג האט אנגעוויזען דערויף, דאס די פראנצויזישע לאנדווירטשאפט ליידט פון מאנגעל פון לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער, צוליב דעם גרויסען מענשען-פערלוסט בעת דער מלחמה. טראץ דעם נעהמט ווייטער א שטראם פון איבערוואנדערונג אין די שטעט. רוזיגע ערד-שטחים ווערען נישט בעארבייט. אין יאהר 1924 זענען אין פראנקרייך געווען בעשעפטיגט 360.000 אויסלענדער, איצט ארבייטען שוין דארט 800.000 אויסלענדער. נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער נאכפראגע איז דאך דער לוין פון לאנדווירטשאפטליכען ארבייטער זעהר נידריג און די ארבייטס-צייט איז אונבעגרענעצט. מען קען אבער אויסנוצען א גינסטיגערע פארם פון ערד-בעארבייטונג, דאס איז דער פאכט. די פאכט-צינזען פון די ערד-שטחים ווערען געצאהלט לויט א געוויסען פראצענט פון די הכנסות. דער קריזיס אין פראנקרייך האט דעקלאסירט א בעדייטענדען טייל פון די יודישע ארבייטער, פיל פון זיי שטרעבען איצט צו לאנדווירטשאפט, 55 ארבייטער האבען זיך שוין געווידמעט דער לאנדווירטשאפט און די רעזולטאטען זענען צופרידענשטעלענד. עס דארפען זיך שאפען קאלעקטיוון פון 3 אדער 4 ארבייטער, כדי געמיינזאם אויסנוצען גוטע מעגליכקייטען.

ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין ניצול געווארען ביי א שיף-קאטאסטראפע.

בריסבען (יט"א) דער בעקאנטער ציוניסטישער עסקן ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין, וועלכער פאהרט איצט אין שליחות פון קרן-היסוד פון אנגליען דורך יאווא קיין אויסטראליען איז ניצול געווארען בעת א קאטאסטראפע, וואס איז פארגעקומען מיט זיין שיף דער דאמפער „מאסמאו", אויף וועלכען ער איז געפאהרען. האט זיך אין א מרחק פון 1000 מייל פון בריסבען אנגעשטויסען אויף א פעלז און האט זיך נישט געקאנט רוהרען פון ארט. א וואך צייט האט זיך די שיף געפונען אין אזא געפעהרליכער לאגע. צום סוף זענען זיי בעפרייט געווארען דורכ'ן פערבייפאהרענדיגען יאפאנישען דאמפער „אקיטאמאַרו" און די פאסאזשירען זענען געבראכט געווארען אין נאהענטסטען פארט. ביי דער קאטאסטראפע איז ד"ר גאלדשטיין לייכט פערוואונדעט געווארען אין האנד.

ס'איז נישט!..

(כמעט א פעליעטאן)

פון י. צ. הירשביין.

איהר האט שוין אמאל געזעהען א מענש וואס זאל זיין צופרידען? — איך האב נאך אזא איינעם נישט געזעהען, און ווער שמועסט נאך א יוד! ער איז דאך אודאי קיינמאל נישט צופרידען... איז געווען א ניקאלאי, האט דער עולם תמיד געהאט תרעומות אויף איהם. און אז ער איז יא שוין אמאל ארויס פון זיין נארע, פונ'ם בעהעלטעניש, וואו ער איז געזעסען פערשטעקט, איז ער שוין אמאל געקומען צווישען מענשען, האט מען צו איהם קיינעם נישט צוגעלאזט, אפילו איהם אנקוקען פון דערווייטענס האט מען נישט ערלויבט, נאר יחידי-סגולה, מענשען וואס האבען געהאט א הכשר כדבעי, האבען געהאט די זכיה צו אזא גליק... און אז גאט האט געהאלפען אז מ'איז זיינער פטור געווארען, און מיר האבען מיט מזל א פרעזידענט, מיינט איהר דאך אודאי, אז ס'איז שוין גוט, און דער עולם איז גאר שטארק צופרידען, אסור! ס'הויבט זיך נישט אן!

הערט אויס א מעשה: כ'בין געגאנגען צום קבלת-פנים, געוואלט זעהען דעם פרעזידענט פנים-אל-פנים, און כ'האב טאקי געהאט די זכיה, אהן בויכוועהטאג, אהן שטורכצען אין די זייטען, איהם צו זעהען, אפילו נאר פון דערווייטענס... כ'האב געקלערט צי ס'איז נויטיג צו מאכען די ברכה: „שחלק מכבודו לבשר-ודם"... אדער נישט? איז געקומען א יוד, א שכן, און האט מיך ארויסגעבראכט פון א ספק, ער האט מיר פשוט געזאגט, אז מ'ברויך נישט, א מלך — האט ער מאטיווירט — איז גאר א אנדערער ענין, און בעת כ'האב איהם געפרעגט, וואס ס'איז דער חלוק? האט ער מיר געגעבען צו פערשטעהן, אז א מלך איז אזא איינער, וועלכער האט איבערגענומען דאס „בענקעל" בירושה פון דור דורות, און א פרעזידענט איז נישט קיין אייביגע זאך...

רעדענדיג בכלל מיט מיין שכן, האב איך איהם תופס געווען, אז ר'איז נישט עפיס צופרידען פונ'ם גאנצען עסק מיט'ן קבלת-פנים... און אז כ'האב איהם געפרעגט: פארוואס?—איז ער ארויס מיט לשון, מיר געגעבען צו פערשטעהן, דרעהענדיג דערביי מיט'ן גראבען פינגער: „ס'איז נישט"!...

— וואס מיינט איהר אייגענטליך דערמיט? האב איך א פרעג געטון.

— פערשטעהט איהר מיך—איז געווען זיין תשובה—א מלך איז גאר עפיס אנדערש. כ'געדענק נאך, בעת כ'בין אמאל געווען אין טאמאשאו, בעת דער קיסר איז דארט אדורכגעפאהרען, האט'ס דעמאלט געהאט א גאנץ אנדערען „חן"... די קאזאקען מיט די נאגאיקעס, און די טשערקעסען זענען געפלויגען אויף די פערד ווי מלאכי-חבלה, דער עולם האט געציטערט און געפלאטערט ווי די פיש אין וואסער, ס'איז געווען א בהלה, א געלויפעניש, א געיאגעניש, ס'האט עפיס אויסגעזעהן גאר „רוחיש", ס'האט „געשפירט" דעם טעם פון אימת-המלכות! אבער היינט איז שא, שטיל, רוהיג, דער עולם שטעהט און קוקט זיך צו, זעהט די גאנצע צערעמאניע, און ווער שמועסט נאך, ווי באלד ס'האט איינער געהאט א כתיבה'לע פון א פעראיין, האט ער דאך געמעגט צוגעהן פראנק און פריי גאנץ נאהענט צום פרעזידענט! — ס'איז נישט! —

כ'האב געוואלט ענטפערן מיין שכן עטליכע ווערטער, אינדעם איז פערבייגעגאנגען דער פרעזידענט מיט דער גאנצער סוויטע, מיין שכן האט זיך פערלוירען צווישען עולם. כ'האב נאך פון דערווייטענס געהערט זיין קול: „ס'איז נישט"!

די גרעסטע האנד'עלס-אונ-טערנעהמונג אויף דער וועלט.

א געשעפט, וואס בעשעפטיגט 55.000 אנגעשטעלטע, האט אייגענע באהנען, פאבריקען, פאסט-פערוואלטונג און ראדיא-סטאציע.

דער בנין פון דעם גרעסטען געשעפט אויף דער וועלט, די פירמע רובאק עט קאמפ. אין טשיקאגא, וואס האלט 9 שטאק הויך און 4 שטאק אונטער דער ערד, פארנעמט א שטח פון 400.000 קוואדראט-מעטער.

דער שטאב פון בעאמטע און אנגע-שטעלטע אין דער דאזיגער ריזיגער האנ-דעלס-אונטערנעהמונג בעטרעפט 55 טוי-זענד מאן. דער אומזאץ וואס דאס געשעפט מאכט איז פאר די אייראפעאישע פער-העלטנישען פאנטאסטיש און כמעט אונ-פארהערבאר.

די פירמע שיקט פונאנדער צוויי מאל יעהרליך א קאטאלאג אין פופציג מיליאן עקזעמפלארען, וואס איז גרויס ווי א ווער-טער-בוך. אלערליי ארטיקלען, אויף פריי-זען לעבענס-מיטעל, וואס זיינען נויטיג פאר יעדען מין אונטערנעמונג, פון אויפ'ן געביט פון לאנדווירטשאפט ביז אינדוסטריע, קענען לויט דעם קאטאלאג אין דעם גע-שעפט בעשטעלט ווערען. אפילו א פער-טיגע געביידע צום וואוינען קען מען דא קריגען.

די פירמע קויפט אפ די גאנצע פראָ-דוקציע פון בעשטימטע ארטיקלען אין פערשידענע פאבריקען, אזוי אז די דא-זיגע פאבריקען ארבייטען אויסשליסליך פאר דעם „ווארען הויז" רובאק עט קאמפ. די גרויסע ראבאטען, וואס דאס געשעפט קריגט אין די פאבריקען, מאכט עס אין דער מאס ווידערשטאנדס-פעהיג, אז קיין שום אנדער געשעפט קען מיט איהם נישט קאנקורירען.

אין יאהר 1926 האט דאס געשעפט פארקויפט 20 מיליאן ראלען טאפעטען — פאפיר, 18 מיליאן פאר זאקען, 9 מיליאן פאר שיך, 7.3 מיליאן מעטער לייוונט און וואטווארג, צוויי מיליאן פונט מעהל און 1.5 מיליאן פונט קאווע און טעה.

אינ'ם געביידע פון האנדעלס-הויז גע-פינט זיך א ספעציעלע אפטיילונג פון דער טעלעגראפישער פאסט, וואס נעמט קיין אנ-דערע בריף און פאקעטען נישט אן א חוץ פאר דער פירמע. 250.000 בריף קומען אן טעגליך. 500 פרייליינס זיינען בעשעפ-טיגט ביים ערלעדיגען די פערשידענע בריף, טשעקען און שריפטליכע בעשטע-לונגען פון סחורות. די בריף ווערען דער-נאך סארטירט לויט אלף-בית אין א ספע-ציעלער קארטאטעקע און דאן מיט דער הילף פון ספעציעל-איינגעריכטעטע אפא-ראטען, געשיקט דורך לופט-דרוק אויף דער פאסט.

די פירמע בעזיצט א אייגענע דריי-ליניע'דיגע באהן-סטאציע, אויף וועלכער עס ווערען טעגליך אהערגעשיקט 75 בע-לאדענע וואגאנעס, א חוץ טויזענדער פאסט-פאקעטען.

דאס געשעפט פארמאגט א חוץ א גוט ארגאניזירטע פראפאגאנדא-ביורא אויך א אייגענע ראַ-דיא-סטאציע. די רעקלאמע פון געשעפט זאגט אין ענגליש: „בעארבייט דיין פעלד ראציאנעלער, דאן וועסטו נעמען בעסע-רע פרייזען און פיהרען א שענערע לעבען". און די דאזיגע רעקלאמע איז אויך דער נאמען פון געשעפט, וואס ווערט יעדען טאג דורך ראדיא רעקלאמירט פאר צעהנ-דליגע טויזענדער קאנסומענטען.

אלע קאטאלאגען רעקלאמעס און יעדער מין דרוק-זאך, ווערט אויסגעארבייט אין א אייגענעם פערלאג און דרוקעריי. די פאפיר-אפפאלען ווידער, ווערען אויסגע-ארבייט אין א אייגענער טאפעטען-פאבריק, וואס האט אין יאהר 1926 פראדוצירט 35 מיליאן ראלען טאפעטען.

די פירמע איז געגרינדעט געווארען אין יאהר 1886 דורך ה. סירס, א באהן-בעאמטען און ה' רובאק א זייגער מאכער. אין יאהר 1906 האט דער גרונד-קאפיטאל פון געשעפט, וואס איז פאר דער צייט פערוואנדעלט געווארען אין א אקציען-געזעלשאפט, בעטראפען 40 מיליאן דאלאר. אין יאהר 1914 האט דער גרונד-קאפיטאל שוין בעטראפען 105 מיליאן דאלאר. די פירמע נעמט איצט ארום דורך איהר ארגאניזאציע פון קויף און פערקויף די גרעסטע פראדוקציע-צענטראלעס פון דער וועלט.

פארגעשיכטע פונ'ם טראַ-גישען פליה איבער'ן אקעאן.

דער בעריהמטער פילאט מאלי האט כסדר געמאכט הכנות צו זיין רייזע שטודירענדיג די אטמאספערע.

די „קמיע" האט דעם פליהער ניט געראטעוועט.

א פריינד פון איינעם פון די טראגיש פערשוואונדענע פראנצויזישע לופט-פלי-הער, דערצעהלט אינטערעסאנטע פרטים פון די פארברייטונגען, וואס דער פליהער קאלי האט געמאכט צו זיין לופט-רייזע פון פאריז קיין ניו-יארק.

דער אייגענטימער פון א באר אין מארסעל דוגאס, קאלי'ס פריינד אין משך פון פיל יאהרען, איז געווען פער-בונדען אין אזא אינטימער פריינדשאפט מיט'ן טראגיש-אומגעקומענעם פליהער, אז קיין זאך האט ער נישט געטון אהן פריהער זיך צו פערשטענדיגען מיט איהם, דוגאס'ן.

די לעצטע 8 חדשים האט דער לופט-פליהער כסדר פערבראכט אין מארסעל, וואו ער האט זיך אונאויפהערליך פאר-בערייט צו זיין געוואגטער רייזע, מאַ-כענדיג פראבעס מיט זיין אפאראט פון פרית ביז שפעט ביי נאכט, שטודירענדיג די לופט-כוואליעס און די ריכטונגען פון די ווינדען.

טייל מאל האט ער אזוי געארבייט אהן אבות גאנצע 60 שעה דורכאנאנד. גאנץ אפט בעת ער האט זיך אומגע-קעהרט פון דער שיף „רעגינא מארגיליע" אויף וועלכער ער האט שעה'ן לאנג פער-בראכט אויפ'ן ים, פלעגט ער א מידער און פערשטערטער נישט זעצען זיך צומאל אפרוהען. נאר אזוי שטעהן אויף די פיס גאנצע שעה'ן, כדי זיך צו געוועה-נען צו זיין שווערער אויפגאבע.

דוגאס, וועלכער איז זעהר פערביטערט פון דעם טראגישען גורל, וואס האט גע-טראפען זיין פריינד, דערצעהלט, אז לויט ווי זיי האבען זיך אפגערעדט, האט קאלי איהם געזאלט טעלעפאנירען פאר'ן אבפאהר פון פאריז: „היינט טעלעפאניר איך דיר צום לעצטען מאל". דאס האט געזאלט זיין א צייכען, אז די רייזע ווערט פאר יעדען פרייז אונטערנומען.

פאריגען דינסטאג האט ווירקליך דו-גאס בעקומען די דאזיגע טעלעפאנישע מעלדונג. אבער חוץ דעם האט דער פליהער געבעטען, אז תיכף ווי ער גלויבט, דאס זייער פריינדשאפט האט איהם גע-בראכט גליק, בעט ער איהם, דוגאס'ן, איהם צו שענקען אלס גליק-צייכען פון דער רייזע, דריי הענטשקעס, איינע פאר איהם, איינע פאר זיין פריינד נונגעסער און א דריטע אלס סימבאל פון זייער פריינדשאפט. ער גלויבט, האט דער אונ-גליקליכער פליהער געשריבען, זעהר אין א דער קמיע, און בעט איהם דאס ניט אבזאגען.

פערשטעהט זיך, אז ער, דוגאס, האט תיכף ערפילט דעם וואונש פון זיין פריינד און געשיקט די פערלאנגטע זא-כען. ער גלויבט, האט דוגאס צוגעגעבען, אומפערשטערליך אינ'ם ערפאלג פון זיין פריינד'ס אונטערנעמונג, ווייל עס איז אונמעגליך, אז אזא געניטער און געשול-טער לופט-פליהער, וואס האט דערצו געמאכט אזוינע גוואלדיגע אנשטרענגונ-גען, זאל זיין ציל נישט דערגרייכען.

ליידער אבער איז א גרויסער ספק, צי דער גלויבען פונ'ם עהרליכען פריינד וועט איהם נישט אבגענארט. די לעצטע טעלעגראפישע ידיעות מעלדען, פערקעהרט, אז קיין שום שפור פון די פליהער איז נישט אנטדעקט געווארען, פערקעהרט ווייס מען שוין, אז אין זייער ארויספליה האט איבער'ן אקעאן גע-הערשט א גרויסער שטורם און לויט אלע וואהרשיינליכקייטען האבען די כוואליעס פערשלונגען די אונגליקליכע פליהער צוזא-מען מיט זייער אעראפלאן אין די טיפע-נישען פונ'ם אקעאנוס.

וועגען דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע אין גריכענלאנד.

אטען (יט"א) דער יודישער דעפּו-טאט אין גריכישען פארלאמענט העטמו-רא האט אינטערפעלירט דעם אינערן-מיניסטער וועגען אנטיסעמיטישער פרא-פאגאנדע, וואס ווערט געפיהרט אויף די נאמען פון אטען. דעפ. העטמורא האט ערקלערט, אז ער קען פיל גריכישע אד-וואקאטען און דאקטוירים, וואס זענען פעראנטווארטליך פאר דער יודען-פיינד-ליכער אקציע און ער פרעגט זיך אז דעם אינערן-מיניסטער וואס פאר א מיטלען זענען אנגענומען געווארען וועגען די העצער זייען שנאה ביי איין טייל פון דער בעפעלקערונג געגען דער אנדערער. דער אינער-מיניסטער האט געענטפערט אויף דער אינטערפעלאציע, אז די מאכט האט שוין אנגענומען גע-העריגע מיטלען געגען דער ווייטערדיגער פערשפרייטונג פון די יודען-פיינדליכע אויפרופען. 2 אנטיסעמיטישע אגיטא-טארען זענען ארעסטירט געווארען און זייער פראצעס וועט פארקומען נאך אין חודש מאי. ה. י.

„קאווקאזער ליבע"
ווערט געשפילט
אין טעאטער „סקאלא"
שבת, ד. 21-טען ד. ח.

יעקב פראנק

דער פערפיהרער פון די פוילישע יודן!

היסטארישע שילדערונג
— פון —
גרשם באדער.

הגם פראנק האט געהאט אזא פרייהייט אין זיין תפיסה, פונדעסטוועגען האט ער זיך בעמיהט מיט אלע כוחות, ארויסצו-בעקומען זיך פון טשענסטאכאו און ווען די מאכט פון רוסלאנד איז אין פוילען שטארק געווארען, האט ער געשיקט שלוחים קיין פעטערבורג און מאסקווא, וועלכע האבען פערזיכערט די העכסטע פראוואסלאווגע גלחים, אז פראנק מיט אלע זיינע אנהענגערס זיינען איבערצייגט געווארען, אז נאר די פראוואסלאווגע אמונה איז די אמת'ע אויף דער וועלט און דעריבער ווילען זיי אלע איהר אננעמען.

יודען האבען מורא געהאט, אז ווען פראנק וועט פריי ווערען און אננעמען די פראוואסלאווגע אמונה, וועלען ארויס-קומען צרות. האבען זיי געשיקט שתדלנים קיין פעטערבורג אין מאסקווא, וועלכע האבען דארט איבערגעצייגט, אז פראנק מיט זיינע לייט מיינען נישט עהרליך אנ-צונעמען די פראוואסלאווגע אמונה, ווי זיי האבען אויך נישט פון איבערצייגונג אנגענומען די קאטוילישע אמונה.

אין יאהר 1769 איז פראנקס לאגע ער-גער געווארען. טשענסטאכאו איז דאמאלס בעלאגערט געווארען דורך רוסישע מילי-טער, און זיינע חברים חוץ עטליכע, זענען זיך צולאפען, אין דער זעלבער צייט זע-נען איהם אויך געשטארבען: א זוהן יעקב און זיין פרוי חנה. די איבעריגע צוויי זיהן: יוזעף און רעך, וועלכע זיין פרוי האט איהם געבוירען אין טשענסטא-כאוו, האבען זיינע לייט מיט זיך גענומען קיין ווארשא, זיי דארט צו דערציהען, און פראנק האט ביי זיך נאר געהאט זיין טאכטער אוואטשא, וועלכע ער האט אלס איינציגע פארגעשטעלט זיין חבריא.

ס'האבען אבער נישט געהאלפען צוויי שען זיינע תלמידים אויף אזעלכע, וואס האבען זיך איינגעשטעלט דאס לעבען און זיך דורכגעריסען דורכ'ן מיליטער, וואס האט בעלאגערט טשענסטאכאו, כדי צו קענען צוקומען צו איהם.

דעם 19. אויגוסט 1772, ווען די טשענ-סטאכאווער פעסטונג האט זיך אונטערגע-געבען, האט פראנק דערהאלטען א ער-לויבניש פונ'ם רוסישען גענעראל ביבי-קאוו, ארויסצופאהרען פון טשענסטאכאו. ארויסקומענדיג פריי פון דער טשענסטא-כאווער פעסטונג, וועלכע די פראנקיס-טען האבען גערופען „תרעא דרומי" (טויערען פון רום) איז פראנק געפאה-רען מיט זיין טאכטער קיין ווארשא, וואו ער איז געבליבען ביז'ן חודש מערץ 1773.

שטרעבענדיג צו ווירקען אויף דער וועלט צו גרינדען א וועלט-ממשלה, ווי זיין פאנטאזיע האט איהם פארגעשטעלט און זעהענדיג, אז אין פוילען קען ער שוין גארנישט אויפטון, האט ער מיט זיין טאכטער זיך איבערגעטראגען קיין ברין אין מערין. מיטגעפיהרט האט ער מיט זיך 4 פרויען און 13 מענער פון זיינע תלמידים און א גרויסע סומע געלד, וועלכע ער האט אין ווארשא בעקומען פון זיינע אנהענגערס.

אין יענער צייט האט געהערשט אין עסטרייך דער קייזער יוזעף דער צווי-טער, וועלכער האט ערלויבט אלע איינ-וואוינערס פון זיין מלוכה קומען אין קייזערליכען הויף און פארלייגען דעם קייזער מיגדליך זיין בקשת.

פראנק האט זיך בענוצט מיט דער ערלויבניש און אין מערץ 1775 איז ער מיט זיין טאכטער געפאהרען קיין ווין און צוזאמען מיט איהר האט ער דעם קייזער בעזוכט.

עווא פראנק'ס שעהנע אויגען האבען א גרויסען איינדרוק געמאכט אויפ'ן קייזער און פון דעמאלט אן, האט פראנק מיט זיין טאכטער זעהר אפט בעזוכט דעם קייזער, וועלכער האט זיי פארגע-שטעלט זיין מוטער מאריע טערעזע.

אויף פראנק'ן זענען אנגעקומען צו דער רעגירונג אין ברין א סך אנקלאגען פון יודען אין מעהרען, און ס'זענען דורכ-דעם צוגויפגעקליבען געווארען וועגען פראנק'ן ידיעות פון ווארשא, וועלכע זענען פאר איהם זעהר נישט גינסטיג געווען.

פון קייזערליכען הויף, וואוהין די אנקלאגע מיט די ידיעות זענען איבער-געשיקט געווארען, זענען אבער אלע מאל אנגעקומען דעקרעטען, אז מ'זאל פראנ-קען נישט שטערען. און ער האט זיך בעקענט איינאָרדנען א פראכטיגען הויף. ארויספאהרען מיט זיין טאכטער מיט 6 פערד געשפאנט, פאר וועלכע ס'זענען געלאפען צוויי לויפערס און איינער מיט א ביקס אין האנט. די סך תלמידים, וואס האבען זיך ביי איהם אויפגעקליבען, האט ער געהייסען לערנען זיך מיליטער-קונסט און האט ביי זיך אין הויף איינ-געארדנעט אולאנער, הוזארען און קא-זאקען. פון א סך געגענטען זענען צו איהם אנגעקומען גאנצע פעסער מיט געלט.

אין יאהר 1776 האט זיך פראנק אי-בערגעטראגען קיין אפענבאך (נעבען פראנקפורט), וואו דער פירשט האט איהם דערלויבט דערווייל צו וואוינען, און אין יאהר 1781 האט ער דארט געקויפט פאר 15.000 רייניש א גרויסען פאלאץ, אין וועלכען ער האט געקענט וואוינען מיט א ערך 1000 מענער, פרויען און קינדער, וואס האבען זיך אן איהם געהאלטען.

אין דעם דאזיגען פאלאץ האט זיך פראנק איינגעארדנעט זעהר גרויספארטיג אויף א פירשטלישען אופן: ער האט געהאט זיין מיליטער, זיינע דינער, סעקרעטארען און „שהכ'סטערס".

ער האט אויך געזאגט ווייטער זיינע נביאות, רמזים און סודות, א'ך ער האט נישט אויפגעהערט צו גלויבען אין זיך, אז ער איז טאקי געשיקט געווארען פון הימעל צו שאפען נייעס אויף דער וועלט.

די לעצטע ווערטער זיינע, וואס ער האט געזאגט, ווען ער האט שוין גוט געוואוסט, אז ער מוז באלד שטארבען — זענען געווען: — איך בין געקומען כדי צו בעפרייען די וועלט פון אלע גע-זעצען, פון אלע תורות, וועלכע האבען עקזיסטירט ב'ז איצט. איך מוז דאס אלץ פערניכטען און דעמאלט וועט ענטפלעקט ווערען דער גוטער טאג...

דעם 12-טען דעצעמבער 1791 איז ער געשטארבען.

נאך זיין טויט, האט דעם הויף אנגע-הויבען צו פיהרען זיין טאכטער עווא, וועלכע האט נאך פריהער געהאט אנגע-הויבען צו זאגען און איז ביי דער חבריא פערהייליגט געווען.

די אמונה אין איהר איז אבער שוואך געווען און וואס ווייטער איז איהר אלץ וועניגער געלד צוגעשיקט געווארען, די הויף-לייט זענען זיך איינציגווייז פון איהר אבגעלאזען און זי איז געשטארבען אין ארימקייט דעם 7-טען סעפטעמבער 1816.

די געשטארבענע פראנקיסטען האבען זיך אויך איינציגווייז אנגעהויבען צו פערמי-שען מיט דער קריסטליכער בעפעלקע-רונג און מעהר ווי א זכר איז פון זיי ביי יודען נישט געבליבען.

(ענדע.)

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(14-טע פארזעצונג.)

ארטור'ס קערפער איז ארייגעפאלען איבער'ן שוועל. די פרוי ... דערשראקען און אנגעהויבען צו שרייען.

— שרייט נישט — האט סטעפאן געבעטען — מיר האבען געפונען ... וועג א פערוואונדעטען מענשען. מיר ווייסען נישט, וואוהין איהם צו ברענגען. נעמט איהם אויף צו אייך.

— וואס רעדט איהר? — האט די פרוי אויפגערופען — ווייסט איהר ... אז אלע מענשען ווייכען אויס דעם טורעם? ווייסט איהר דען נישט, ... דער פערוואונדעטער קומט ארויין אין טורעם, איז ער א פערלוירענער ... וועלט און אויף יענער וועלט?

— מיר קענען זיך אנדערש נישט העלפען — האט סטעפאן געענטפערט — ער איז געפעהרליך פערוואונדעט. ווען איהר וועט איהם נישט אויפנעמען, ... ער שטארבען דא פאר אייער טיר.

— איך זעה, אז איהר ווייסט נאך אלץ נישט, וואו איהר זענט — ... פרוי געענטפערט — איך מוז עס אבער זאגען איהר זענט ביים טורעם פון ...

— מיר ווייסען עס, גוטע פרוי, האט איינער פון די מענער גע... קענען אבער נישט אנדערש. ניט א קוק אויפ'ן פערוואונדעטען, ... אלאן זעהן, אז עס איז אונמעגליך איהם ווייטער צו טראגען.

די פרוי האט גענומען איהר קליינעם לאמטערן און האט בעלויכטען ... געזיכט פון פערוואונדעטען. זי איז געווארען איבערראשט און ערשטוינט ... דערזעהן א שען, עדעל פנים. עס האט איהר פערקלעמט ביים הארצען.

— ווען איהר ווילט, קענט איהר איהם ארויפטראגען צו מיר אין ... האט זי ענדליך געזאגט. איך וואָרן אייך נאכאמאל: נעמט איהם בעסער ... ערגיץ אנדערש. ווען ער וועט בלייבען לעבען, וועט ער אייך פערשעלטען ... איהר האט איהם געבראכט אהער.

די מענער האבען אנגעקוקט איינער דעם אנדערן. זיי האבען מורא ... ארייננצוגעהן אין דער וואוינונג פון הענקער. מען קען זיי דארט פערהאלט... זיי וועלען מוזען בלייבען הענקער. דאס איז געווען דאס שרעקליכסטע ... די פרוי האט פערשטאנען, אז זיי האבען מורא ארייננצוגעהן אין טורעם ... האט זיי געזאגט:

— איהר מעגט ארייננגעהן. מיר מעגען פערהאלטען נאר דעם ... וועלכער האט פערבראכט א נאכט אין אונזער וואוינונג. ווען איינער איז ... אונז געהן נאר עטליכע מינוט, טארען מיר איהם נישט פערהאלטען.

די בייזע מענער האבען גענומען דעם האלב-טויטען קערפער און ... איהם ארויפגעטראגען אויף א שמאלע טרעפ. וואוהין די פרוי מיט דעם לאמט... אין הויז האט זיי געוויזען. זיי האבען איהם אנידערגעלייגט אויף א דיוואן ... זענען ענטלאפען געווארען. גלייך ווי דער טייוועל אליין וואלט זיי נאכגעיאגט ...

10-טע קאפיטעל.

דעם תליונ'ס טאכטער.

מאדנע איז דער מענש! מאדנע איז זיין כאראקטער, זיינע האנדלונגען, זיין בענעהמונג און אלץ, וואס ער טוט! דער ערנסטער מענש ... ווייזט ארויס די אידעאלסטע געפיהלען; דער שלעכטער, ווילדסטער מענש ווערט ... גוט און איידעל. עס קומט אבער אויך פאר, אז דער בעסטער מענש ... מיט אמאל שלעכט און ווילד. עס איז אמת, אז דאס דויערט נישט לאנג. ... שלעכטער בלייבט שלעכט און דער גוטער בלייבט גוט. דאס ווייזט נאר, ... מענש איז ווירקליך צוזאמענגעשטעלט פון גוטס און שלעכטס, פון ... שעטן, פון א ווילדער חיה און אנ'עדעל מענשען-געשטאלט. ער איז ... נישט צופרידען מיט זיך אליין: ער קען קיינמאל נישט איינשטימען מיט ... אליין. ער קעמפט שטענדיג מיט זיך אליין.

ווער וואלט עס געגלויבט, אז די פרוי פון א הענקער, די פרוי ... מענשען, וועלכער איז געוואוינט צו זעהן, ווי יענער ליידט די שרעקליכע ... שמערצען, ווי יענער שטארבט, זאל פלוצלינג ווערען אזוי פריינדליך און ... מיטלייריג? און דאך איז עס געשעהן!

קוים זיינען די צוויי מערדער אוועקגעלאפען פון טורם פון ... די פרוי האט פערמאכט די טיר אונטער זיי, איז זי ארויפגעלאפען ... דער קראנקער מאכט. זי האט גענומען א גלאז שנאפס ... און איהם ... הויבען איינצוגיסען לעפעלעך ווייז.

זי האט איהם איינגערעדט, זי האט אויסגעווארעמט. דער שטארקער ... טינגער אונגארן-וויין האט אנגעהויבען צו ווירקען. ארטור האט א ציטער ... זיין רעכטע האנד האט זיך אנגעכאפט אין דער זייט, דארט וואו די וואונ... געווען. אויף זיינע בלייכע ליפען האט זיך געוויזען א רויטליכע פארב. ... האט ער געעפנט די אויגען.

— וואו בין איך? — האבען זיינע ליפען געפרעגט.

— איהר זענט ביי מענשען, וועלכע אלע פערמיידען. דאך זאגען ... אזוי שלעכטע ווי מען מאלט זיי.

— ווי קום איך אהער? — האט ארטור ווייטער געפרעגט.

— בערוהיגט אייך — האט די פרוי געבעטען — איך ווייס ... אזוי צו פערבינדען א וואונד. ווען מיכאעל וואלט געקומען, וואלט ער אונטער... אייער וואונד, וואלט זי פערבינדען און וואלט צולעגען א זאלב. ער ווייסט ... צו היילען וואונדען. ער זאמעלט זעלטענע גראזען אין די בערג, קאכט ... פון זיי זאלבען.

— ווי קום איך אהער? — האט ארטור ווייטער געפרעגט.

— מען האט אייך געפונען אין וואלד פערוואונדעט און האלב טויט ... די פרוי געענטפערט.

ארטור האט אנגעהויבען צו קומען צו זיך. ער האט ענדליך אנגע... צו פיהלען, אז עס טוט איהם ערגיץ וועה. ער האט אנגעהויבען זיך צו ... מאנען, וואס מיט איהם איז געשעהן דעם דאזיגען אוונט. זיין קאפ האט ... מען ארבייטען. ער האט זיך אלץ דערמאנט.

— אך! דער מערדער, מאקס! — האט ער שטילערהייט געזאגט — ... דערמארדען מיך! איך ווייס שוין אלץ! דו האסט מיך פערפיהרט אין ... דארטען האבען געווארט אויף מיר דיינע מערדער.

די פרוי, וועלכע איז געזעסען לעבען איהם, איז ארויסגעגאנגען פון ... ארטור איז געקומען צו זיך איינגאנצען. ער האט בעטראכט די אויגן... האט זיך אומגעקוקט אין צימער. ער האט דארט דערזעהן מערקווירדיגע אינסטר... מען. א ברייטע און שארפע האק. מאדנע שארפע מעסערן, קייטען, ... שטריק מיט מאדנע שליפען, רעדער מיט שארפע קאנטען, בעטשען אונטער... געפסן מיט בליי און נאך אנדערע אזעלכע אינסטרומענטען.

ארטור האט אנגעהויבען צו פערשטעהן, וואו ער געפינט זיך ערגיץ.

— גרויסער גאט אין הימעל! — האט ער אויסגערופען — וואו ... ערגיץ? — וואס זענען דאס פאר א אינסטרומענטען? איך בין ביים ... אין שטוב!

ער האט א ציטער געטון און האט ווידער פערמאכט די אויגען. ... אנבליק פון די אינסטרומענטען איז געווען א שרעקליכער.

(פארזעצונג קומט.)

לאָדזשער כראָניק.

אַ מתנה פון „רויטן קרייץ" פאַר'ן מלוכה-פּרעזידענט.

(מ) דער „רויטער קרייץ" האָט אײַנ־געהענדיגט דעם מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי אַ קונסטלעריש - אויסגע־פיהרטע, בעגילדעטע אַלבום מיט 40 פאָטאָגראַפיעס פון דער טעטיגקייט פון רויטן-קרייץ בעת'ן פּויליש - באָלשעוויסטישן קריג.

סאַקאָלאָווער רב אין לאָדז.

אין אונזער שטאָט ווײַלט זײַט עטלי־כע טעג אײנער פון די בעדײַטענדסטע רבנים אין פּוילען, דער סאָקאָלאָווער רב, הגאון ר' יצחק שוסטער.

הרב שוסטער וועט האַלטען אַ דרוש־פאָרטראַג אין דער וואָלקער שוהל. היינט 7 אַ זייגער אין אָוונט.

פון סוחרים-פעראײַן.

(!) דער צענטראַלער סוחרים-פער־אײַן, פּעטריקאָווער 10, מעלדעט די אימפּאָרטערען, וועלכע האָבען אין זײַ־נער צײַט נישט אָפּגעגעבען קיין בויטעס וועגען אַרײַנפיהרען רעקלאַמענטירטע-סחורות אויף חודש יוני, אַז זיי קענען די בויטעס אַרײַנטראָגען ביז'ן 19 מאַי.

אונטערשטיצונגען פאַר פאַ־מיליען-מיטגלידער פון גייסטיגע - אַרבײַטסלאָזע.

(ע) לויט דער נײַער אינסטרוקציע פאַר גײַסטיגע אַרבײַטסלאָזע בעקומען דאָס רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונ־גען די פאַמיליען - מיטגלידער ביז 16 יאָהר און די עלטערן, וואָס זענען נישט פעהיג צו אַרבײַט.

דער אַרבײַטסלאָזענקאָמיטעט-פאָנד האָט בעקומען 125 טויזענט זלאָטעס אויף אונ־טערשטיצונגען פאַר גײַסטיגע אַרבײַטס־לאָזע פאַר'ן חודש מאַי.

דער פּלאַן פון הרב הגאון ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל צו קאָלאָניזירן די פּוילישע יודען.

אַביסעל זכרונות צו דער 15. יאָהרצייט פון הרב הגאון.

ביידוע, האָט דער שם-טוב פון הרב ר' אליהו חיים מײזעל זצ"ל געקלונגען אין אַלע עקען וועלט, און פון אומעטום איז מען געקומען צו אים מיט די האַרטס־טע שאלות, צו וועלכע ער האָט תמיד גע־פונען טרעפליכע תשובות.

אַלס פּועל-יוצא פון זײַן פּאָפּולאַרי־טעט סײַ אין די לענדער פון אייראָפּאַ און סײַ אין די פעראײניגטע שטאַטען, האָט הרב מײזעל זצ"ל סוף 19. יאָהר־הונדערט, אין יאָהר תרמ"ח, בעקומען אַן'אײַנלאַדונג צו ווערען רב-הכולל פון גאַנץ אַמעריקאַ.

ער האָט אָבגעזאָגט דעם פאָרשלאַג צו ווערען רב-הכולל פון אַמעריקאַ. היות אָבער הרב מײזעל איז בחייו געווען דער עמוד-האש, דער טאָן-געבער צווי־שען די רבנים און רביים פון פּוילען, זע־נען זיך צוליב דעם צו אים, קיין לאָדז צוגעפאָהרען מעהרערע רבנים און רביים, וועלכע זענען צו אים צוגע־שטאַנען ער זאָל נישט פערלאָזען לאָדז. קורץ, ער זאָל נישט אַוועקפאָהרען פון פּוילען. דער עיקר איז צו הרב מײ־זעל זצ"ל צוגעשטאַנען דער אַלטער אַלעקסאַנדערער רבי ר' יחיאל זצ"ל, און זײַנע רייד האָבען געהאַט די פעולה — הרב מײזעל איז געבליבען לאָדזשער רב ביז צו זײַן לעצטען אַטעם-צוג, און פאַר'ן יודישען לאָדז האָט ער זיך אײַ־בערגעגעבען בלב-ונפש, אין אַלע צײַ־טען און בײַ אַלע אומשטענדען.

אין יענע צײַטען האָבען די יודען אין פּוילען ובפרט אין לאָדז, געהאַט אויסצושטעהן צרות פון כסדר'דיגע קרי־זיסען. דער לאָדזשער רב מײזעל האָט זיך ראַן געוואָרפען אויף פערשידענע געביי־טען, כדי עפּעס וואָס אויפצוטון אין דער הונגזנוט פון לינדערן די נויט און די רחקות פון די אָרימע יודען און זייערע משפּחות. און עס מוז געזאָגט ווערען, אַז צו אַלע, וואָס הרב מײזעל האָט זיך גענומען, איז אים געלונגען אין אַ גרע־סערער אָדער קלענערער מאָס אַרויס־צופיהרען אַזוי, אַז ער האָט זיך בעליבט און פערזיכערט געמאַכט אין אַלע קרײַ־זען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

צוליב'ן גרויסען אײַנפלוס, וואָס הרב מײזעל זצ"ל האָט געהאַט אויף די יודען פון פּוילען און רוסלאַנד, האָט בשעתו די „יודישע קאָלאָניזאַציאָנס - אָרגאַני־זאַציע" (יק"א) געשיקט דורך איהר אײַנפלוסרײַכען רעפּרעזענטאַנט ד"ר מאַירזאָן, וועלכער איז ספּעציעל געקו־מען קיין לאָדז, ווירקען אויף'ן לאָדזשער רב, אַז ער זאָל מיט'ן כח פון זײַן השפעה אויף די פּוילישע יודען לענקען די יודישע עמיגראַציע (אין די אויס־וואַנדערונג ספּעציעל פון לאָדז איז דעמאָלט געווען גאָר גרויס צוליב'ן קריזיס) פון פּוילען קיין אַרגענטינא, אין באַ־ראָן הירש'ס קאָלאָניעס.

הרב מײזעל זצ"ל האָט קאַטעגאָריש אָבגעזאָגט פון אַנגאַזשירן זיך אין דער זאַך, מחמת — אפשר האָט ער געמוט־מאַסט דעם אויסגאַנג — אין פּוילען און ליטע זענען דעמאָלט געווען אַ סך יודי־שע גוט-בעזיצער מיט אַ סך אַקער-לאַנד וואָס איז געבליבען פערנאַכלעסיגט צו־ליב די קרומישע צײַטען, וואָס האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט איבער'ן לאַנד. די דאָ־זיגע שטחים יודישע ערד, האָט דער רב גע'מיינה'ט, דאַרף מען גלײַכער אָפּקוי־פען פון די יודישע שׂרים און אָנ־בערגעבען אין די הענד פון באָדענלאָזע און ברויטלאָזע יודישע אַרבײַטער פון פּוילען און ליטא, כדי זיי זאָלען צוצי־קומען צום לאַנד.

דער שליח פון באַראָן הירש, ד"ר מאַירזאָן, האָט צוגעזאָגט דעם ענין פאַר־צושטעלען פאַר יק"א; ער אַליין האָט זײַן צושטימונג צו דעם רב'ס פּלאַן נאָך געקאָנט געבען, מחמת בעשלוסען דאָס איז נישט געלעגען אין זײַנע רעכט.

ד"ר מאַירזאָן איז אַוועקגעפאָהרען פון לאָדז; צווישען יק"א און הרב מײ־זעל האָט זיך געהאַט אײַנגעשטעלט אַ לענגערע קאָרעספּאָנדענץ מכח דער פּראָ־יעקטירטער קאָלאָניזאַציע פון די יודען אין פּוילען און ליטא. דער סוף איז גע־ווען, אַז די יודישע קאָלאָניזאַציע אין פּוילען און ליטע איז פאַר יק"א נים געווען צום האַרצען און דעם רב'ס פּלאַן איז צורינג געוואָרען. אין אַ האַלב יאָהר נאָכדעם האָט דער לאָדזשער רב נישט אויפגעגעבען די אידעע פון העלפען די נויטבעדערפטיגע און פאַרעלנדעטע יודען אין פּוילען און ליטע — און דערהויפּט האָט ער אין זינען געהאַט די הונגערענ־דע וועבער-אַרבײַטער פון לאָדז — דורך קאָלאָניזירען זיי אויף אײגענעם באָדען אין זייערע הײַמלענדער. צו דעם צוועק האָט הרב מײזעל זיך געווענדעט צו אַ רייה יודישע קאַפּיטאַליסטען פון לאָדז און אַנדערע שטעט, אַז זיי זאָלען אים מיטהעלפען רעאַליזירען דעם קאָ־לאָניזאַציאָנס פּלאַן. אויך די לאָדזער און אַנדערע רײַכערע יודען האָט דאָס „גע־שעפט" נישט אָנגעשטאַנען, הגם דער רב האָט זיי אָנגעוויזען אויף די גלענ־צענדע מאָמענטען און מאָראַלישע פאָלגען פון דער יודישער קאָלאָניזאַ־ציע, וואָס איז געשאַפען געוואָרען אין יענע יאָהרען און בעטרעבען דורך דער פּעטערבורגער יודישער קאָלאָניזאַ־ציאָנס-געזעלשאַפט.

דער אונערמידליכער אָרגאַניזאַטאָרי־שער גײַסט פון הרב מײזעל זצ"ל, אבער זעהענדיג, אַז עס איז נישטאָ פון ווי צו נעמען די נויטיגע פערשטענדניש פאַר דער ווילכטיגער אידעע פון קאָלאָניזירען אָרימע יודען אויף ערד, איז סוף-כל־סוף פּשוט געצוואונגען אויפצוגעבען דעם דאָזיגען געדאַנק.

א. תוגר.

יאָהרצײַט-נאַכט צוליב'ן יאָהרצײַט פון הרב ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל.

(ג) אין דער נאַכט פון זונטאָג אויף מאָנטאָג האָט די באַלוטער חברה נושאי המטה אײַנגעאָרדענט אַ יאָהרצײַט-נאַכט צוליב'ן 15-יעהריגען יאָהרטאָג פון דער פטירה פון לאָדזשער רב הגאון ר' אליהו חיים מײזעל זצ"ל.

די המספּר-נאַכט האָט זיך אָנגעהויבען זונטאָג 8 אַ זייגער אָוונט אין דער מיט קרעפטן געהילטער חברה-שטוב אויף מלינאַרסקאַ 16. הרב ר' משה מנחם סעגאַל האָט געדאַוונט מעריב און ר' יאַנקעל ראָזענצווייג האָט געמאַכט אַן'„אל מלא רחמים".

נאָכ'ן „אל מלא רחמים" האָט דער מגיד ר' משה יוסף דאַנציגער געמאַכט אַ הספּד נאָכ'ן גרויסען נפטר, אָבשאַצענדיג זײַנע גרויסע מעשים לטובת די יו־דען פון לאָדז, בפרט פאַר די יודישע אָרימע לײַט און פאַר די פערוואָרלאָזטע הינטערגעלאָזענע יודישע יתומים, פאַר וועלכע ער האָט געזאָרגט. בעת'ן הספּד האָט דער אײַנגעזאַמעלטער המון זיך צעוויינט.

12 בײַנאַכט זענען עטליכע דוצענדער יודען אַוועק אויפ'ן בית-החיים און בײַם קבר פון רב זצ"ל געשטעלט זיך זאָגען תהילים. עס זענען אָנגעצונדען געוואָרען פּייזענדער ליכט און לאַמטערנס און עס איז געזאָגט געוואָרען תהילים.

קדיש האָט געזאָגט ר' חיים גרינבלאַט.

הזכרות נאָכ'ן הרב ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל.

צו דער 15-טער יאָהרצײַט פון גאון.

(ג) נעכטען, פּסח-שני, אינ'ם טאָג פון 15. יאָהרצײַט נאָך דער פטירה פון לאָדזער ערבאַ ון גאון ר' אליהו חיים מײ־זעל זצ"ל, האָבען אַ גאַנצען טאָג פער־בראַכט אויפ'ן קבר פון לאָדזשער אַ סך טויזענדער יודען, וועלכע האָבען גע־זאָגט תהלים און געצינדען ליכט.

אויפ'ן קבר פון הרב ר' אליהו חיים מײזעל זצ"ל זענען אויך געווען די קרובים פונ'ם נפטר, דערונטער דאָס אײניקעל זײַנס, הרב ר' אליעזר איטשע מײזעל שליט"א. דער לעצטער האָט גע־זאָגט תהלים בציבור מיט אַ גרויסען עולם יודען. פאַר'ן אַוועקגעהן האָט ער געזאָגט תהלים.

אַ חוץ דעם איז נעכטען אין דער פריה פאָרגעקומען אַ טרויער-הזכרה נאָכ'ן הרב ר' אליהו חיים מײזעל זצ"ל אין דער ת"ת אויפ'ן נאָמען פון נפטר (שוו. יאַקובאַ 6). צו דער הזכרה האָבען זיך פערזאַמעלט מעהרערע אָנגעזעהענע חשובים פון לאָדז, אַ סך פערעהרער פון נפטר, וועלכע האָבען בציבור געזאָגט תהילים. די קינדער פון חדר האָבען מיט געזאָגט תהילים.

נאָכ'ן תהילים זאָגען זענען אַ סך פון די פערזאַמעלטע אַוועק אויפ'ן קבר פון הרב מײזעל זצ"ל.

מטעם דער קהלה איז בײַ דער הזכרה געווען אַנוועזענד די פּרנסים ה"ה ג. נײַ־מאַן און ב. רוס. די לעצטע האָבען מנדר געווען פאַר'ן רב'ס ת"ת 100 זלאָטים.

אויך אין אַ רייה בתי תפלה איז נעכ־טען אָבגעהאַלטען געוואָרען הזכרות און ס'זענען געמאַכט געוואָרען אַן'אל מלא רחמים'ס פאַר דער נשמה פון גדול־הדור.

בלוטיגע נײַשלעג אויף אַ מעטש אין פּאַביאַניץ.

(ג) אויפ'ן זוקאָמיכען-פּלאַץ אין פּאַ־ביאַניץ איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פוסבאָל-מעטש צווישען דער פּאַביאַני־צער קריסטליכער דרוזשינע ב.ט.צ. און דעם לאָדזשער „הכח" I.

פאַר דער הפסקה האָט זיך דער מעטש פערענדיגט מיט 4:1 לטובת ב.ט.צ.

בעת „הכח" האָט בײַם אָנהויב פון דער צווייטער העלפט מעטש געקלאָגט אַ צווייטען גאָל, זענען די מיטגלידער פון ב.ט.צ. געוואָרען דערצערנט און האָבען פערוואונדעט מיט אַ שטויס אין פּנים דעם טויערמאַן פון „הכח", ליפּסקי. דערבײַ האָט דער „הכח" אָנגעגעבען, אַז דער ריכטער הילזע פון לאָדזשער „אוניאָן" איז טענדענציעז, און זיי האָבען פערלאַנגט צו בעשטימען אַן'אַנדער ריכ־טער. אויף דעם באָדען האָט זיך דער צאָרן פון ב.ט.צ. צו די יודישע מיטשפּי־לער נאָך מעהר צופלאַקערט אַזוי, אַז ס'איז ענטשטאַנען אַ העפטיגע געשלעג מיט בלוטיגע וואונדען אויף בײַדע צדדים.

דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט 5:6 לטובת ב.ט.צ.

אויך נאָכ'ן מעטש האָבען די מיטגלי־דער פון ב.ט.צ. פּראָוואָצירט אַ געשלעג וואָס האָט זיך פערענדיגט דערמיט, וואָס אַ געוויסער פושעפּאַרלע און מיכאַלסקי פון ב.ט.צ. האָבען זיך ברוטאַל געוואָרפען אויף די „הכח'אַנער".

פּאָליציי האָט אַ סוף געמאַכט צו דער אַוואַנטורע.

פּערזענליכעס.

(מ) דער לאַנדעס הויטקאָווסקי, פאָר־זיצער פון בילדונגס-אַמט בײַם מאַגי־סטראַט, האָט נעכטען אָנגעהויבען זײַן 2-וואָכענטליכען אורלויב.

לוין-אַקציע פון די שטאָטישע אַרבײַטער.

(פּ) עהערגעסטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די אַרבײַטער און אָנ־געשטעלטע פון שטעטישען געהויף. עס איז בעשלאָסען געוואָרען אויפצופאָדערן דעם מאַגיסטראַט אויסצוגלײַכען די פּענ־סיעס אין הסכם מיט'ן בעשלוס, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען בעת'ן ליקווי־דירען דעם לעצטען שטרײַק.

שטרייק פון די וויגאַניע-וועבער־אַרבײַטער דויערט.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַן'אַלגע־מײַנע פערזאַמלונג פון די שטרײַקענדע וויגאַניע-וועבער אַרבײַטער. עס איז בע־שלאָסען געוואָרען ווײַטער צו פיהרען דעם שטרײַק און עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ שטרײַק-קאָמיטעט פון 9 אַר־בײַטער.

אַ שטרייק פון קוימענקעהרערס

(פּ) נעכטען איז אויסגעבראָכען אַ שטרײַק פון די קוימענקעהרערס. זיי פאָדערן אַ לוין-הוספה.

אַנפאַל אויף אַ קאַנטאָר

פון די קאַנאַליזאַציע-אַרבײַטען אויף וואָלעלסקאַ.

„וואו איז דער אינזשעניר?—מיר וועלען איהם ערמאָרדען, ווי מען האָט ערמאָרדעט דעם פּרעזידענט ציגאַרסקי".

(:) נעכטען 10 פריה זענען 3 אונבע־קאַנטע פּערזאָנען אַרײַן אין קאַנטאָר פון די קאַנאַליזאַציע - אַרבײַטען אויף וואָלעלסקאַ גאַס, וואו עס קומען אויס פאַר די קאַנאַליזאַציע-אַרבײַטען.

אײנער פון די אונבעקאַנטע האָט אַרויסגעטאָן אַ שאַרף קיכען-מעסער, זיך געווענדעט צום אָנגעשטעלטען מאַגאַ־זינער מיט דער פראַגע: וואו איז דער אינזשעניער פּושערפּעלצקי, דער אויפ־זעהער פון די קאַנאַליזאַציע - אַרבײַטען. מיר וועלען טאָן מיט אים אַזוי, ווי מיט'ן פּרעזידענט ציגאַרסקי, דערבײַ האָט ער שטאַרק אָנגעהויבען צו פאָכען מיט'ן מעסער, דראָהענדיג דעם מאַגאַ־זינער וויזמיסקיעוויטש, אַז ער זאָל אים זאָגען, צי דער אינזשעניער איז דאָ אין קאַנטאָר.

וויזמיסקיעוויטש איז צוגעלאָפען צום טעלעפאָן און געשריגען נאָך הילף.

די אַרבײַטער, וואָס בעשעפטיגען זיך אין דער נאָהענט בײַ די קאַנאַליזאַציע-אַרבײַטען האָבען דערהערט דאָס פער־צווייפעלטע געשריי פון בעפאַלענעם מאַ־גאַזינער און לויפענדיג מיט די לאָפּעטעס און די האַמערס זענען זיי אַרײַן אין קאַנ־טאָר.

נאָך אַ קורצען קאַמף מיט די באַנדי־טען איז זיי געלונגען צוויי פון זיי פער־האַלטען אין דעם דריטען. דער דריטער, וואָס האָט געכאַפּט מיט'ן מעסער, שרײַענ־דיג, אַז ער וועט ערמאָרדען דעם אינ־זשעניער פּושערפּעלצקי, איז געלונגען צו אַנטלויפען.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז אויפ'ן אָרט פון פּאַרפאַל אָנגעקומען אײניגע פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען גענומען רעוויזירען די פערהאַלטענע באַנדיטען. אײנער פון די חברה-לײַט האָט געהאַט בײַ זיך באַהאַלטען אַ מעסער און דער צווייטער אַ מעסער אין דער לאַקשאַפט. ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען איז דאָס דער 20-יעהריגער יוזעף קאַמינסקי, וועלכער איז געווען בעשעפטיגט בײַ די קאַנאַליזאַציע - אַרבײַטען און איז לעצ־טענס רעדוצירט געוואָרען.

דער צווייטער אַנפאַלער איז דער 28-יעהריגער סט. אַפּאַרעק, אויך אַ רעדו־צירטער אַרבײַטער. אַפּאַרעק האָט זיך געפּרובט רײַנצוּוואַשען, פערטיידיגענדיג זיך, אַז ער האָט זיך נישט בעטייליגט אין אַנפאַל, נאָר איז געקומען בעטען אַרבײַט און צופעליג איז ער אַרײַנגעקו־מען צוזאַמען מיט די אַנפאַלער.

בײַדע אַנפאַלער זענען אַרעסטירט גע־וואָרען. בײַ דער אויספאָרשונג האָבען זיי ערקלערט, אַז זייער דריטער חבר איז דער 23-יעהריגער בראָניסלאַוו לערנאָוויעל אויף ווזשעסניע 19.

די פּאָליציי איז תיכף אַרויס אויף דער אָנגעוויזענער אַדרעס און געטראָ־פען לערנאָוויעל'ן אין דער היים. בעת דער רעוויזיע האָט מען געפונען דעם מע־סער בעהאַלטען אונטער'ן שענק פון בעט.

אַלע 3 געפינען זיך שוין אונ־טער'ן שלאָס.

ווער דאַרף זיך היינט שטעלען אויף די פאַבאַר-קאָמיסיעס?

(ב) היינט דאַרפען זיך אויף דער ערשטער פאַבאַר-קאָמיסיע אויף טרעזנו־אַ 10 שטעלען די פאַבאַר-אָנגעהעריגע פון יאָהרגאַנג 1903, וואָס האָבען בעקו־מען צדעראָשטעניעס לויט'ן אַרטיקעל 35 (צײַטווײַליג אונטויגליך) און זענען רע־גיסטרירט לויט די נומערן 6274—5501. מאָרגען דאַרפען זיך שטעלען די פאַבאַר־אָנגעהעריגע פון זעלבען יאָהרגאַנג, וואָס האָבען בעקומען צדעראָשטעניעס לויט'ן אַרטיקעל 53 (אינוואַליד שטיפער).

אויף דער צווייטער קאָמיסיע אויף זשעגלאַנאַ 23 דאַרפען זיך היינט שטע־לען די פאַבאַר-אָנגעהעריגע פון יאָהר־גאַנג 1906, וואָס וואוינען אין שטח פון 5-טער קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע פאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די ליטערע S.

מאָרגען—Ż. Z. W. U. T.

ענטדעקט אַ לאַגער פון געשמוגעלטן טאַבאַק.

(§) די פּאָליציי האָט בעקומען אַ קאָנפידענציעלע ידיעה, אַז אויף אָגראָדאָווע 1 אין הויף-טאַבאַק געוועלב פון דער פירמע „סטעפאַן פּאָפּער" געפינט זיך אַ לאַגער פון געשמוגעלטען טאַבאַק. נעכטען זענען דעלעגירט געוואָרען עטליכע פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען דורכגעפיהרט אַ גענויע רעוויזיע.

אין דער וואוינונג פון דעם מיטאײגענטימער פון דער פירמע אַלפרעד וואַרל, זענען געפונען געוואָרען עטליכע קאַס־טענס געשמוגעלטען טאַבאַק פון אויס־לאַנד. דער טאַבאַק איז קאָנפיסקירט געוואָרען און דער אײגענטימער איז צו־געצויגען געוואָרען צו פערענטוואָרטליכ־קייט.

אַ פערד שווער פערוואונדעט אַ יונגעל.

(§) נעכטען איז אויף אַלעקסאַנדער־ראָווסקאַ נאָס 22 דאָס 11-יעהריגע יונ־געל משה לײַבאָוויטש צוגעגאַנגען צו אַ פערד, וואָס איז געשטאַנען אין שטאַל. דאָס פערד האָט דאַן אַ בריקע געטאָן און שווער פערוואונדעט דאָס יונגעל, אַזוי אַז מ'האָט אים געמוזט אָבפיהרען אין שפּיטאָל.

אַ ווייב מיט פויסטען.

(§) אויף מאַלנאַ 12 האָט די 50-יעהריגע מאַלגאָרזאַטאַ סקאַבעל צעש־לאָגען איהר מאַן אַזוי פיהלבאַר, אַז מען האָט צו איהם געמוזט אַרויסרופען די פּאַגאָטאָוויע.

די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „חסד של אמת"

(ג) זונטאָג אָוונט איז אין ענגלישען זאַל פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמײַ־נע פערזאַמלונג פון דער חברה „חסד של אמת" (פּעטריקאָווער 34).

נאָכדעם ווי עס איז אויסגעוועהלט גע־וואָרען אַלס פאָרזיצער פון דער פער־זאַמלונג ה' לייזער פּליוואַצקי, האָט אָבגע־געבען דעם טעטיגקייטס - בעריכט פאַר'ן פערגאַנגענעם יאָהר ה' שמואל לי־בערמאַן. עס ווײַזט זיך אַרויס, אַז אין משך פון בעריכטס-יאָהר האָט חסד של אמת אַרויסגעשיקט טאָג-טעגליך עהרען דיזשורען, כ"ה אין אַ צאָהל פון 8.400; משמורים צו מתים 570, משמורים אין שפּיטאָלען — 110, משמורים אויפ'ן בית-עלמין — 72. בײַ פּלוצלינגדיגע טויט-צופאַלען האָט „חסד של אמת" אַרויסגעפיהרט פאָרמאַליטעטען אין 107 פאַלען, בײַ נאָרמאַלע טויט-פאַלען — 576 - בורה-פאָרמאַליטעטען. אַ חוץ דעם זענען אין משך פון יאָהר געשיקט גע־וואָרען אין די שבעה-טעג 197 אָרימע אבלים משפּחות, עס איז געמאַכט געוואָ־רען אַ התחלת-ספר תורה און אַ ספר־תורה האָט די חברה בעקומען במתנה פון פרוי פרוזשאַנסקאַ. די פערוואַל־טונג פון „חסד של אמת" האָט בעוויזען צו שאַפען אַ ספּעציעלען וואַגען פאַר אָבפיהרען די קרבנות פון גאַסען-פאַרפאַ־לען; אַ דאַנק די בעמיהונגען פון דער פערוואַלטונג האָט די קהלה בעשטימט אַ סובסידיע פון 4000 זל. אויף צו בויען ספּעציעלע יודישע טויטען-שטיבען (פּרו־פּיאַלנעס) בײַ די שטאָטישע שפּיטאָלען כדי אַזוי אַרום אויסצומײַדען פאַלען פון בזיון-המת. „חסד של אמת" טראָגט שוין צו צום בוי פון די דאָזיגע מתים-שטי־בען. אויסערדעם האָט די קהלה-פערוואַל־טונג בעשטימט פאַר דער געזעלשאַפט אַ יעהרליכע סובסידיע פון 2000 זל. און עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען נאָכ־צוקומען דער חברה אַנדערע בײַטעס, ווי בעזאָרגען בעצײַטענס חסד של אמת מיט תכריכים פאַר מתים, כדי אויסצומײַ־דען חילול-שבת, צי רעמאָנטירען די מקוה פאַר'ן בית-החיים א. אַ. וו.

פון קאַסע-בעריכט איז צו זעהן, אַז „חסד של אמת" האָט אין משך פון פאַ־רינען יאָהר געמאַכט אויסגאַבען אויף 23.796 זל. מיט 8 גראָשען. דער קאַסע־בעשטאַנד אויפ'ן נײַעם טעטיגקייטס־יאָהר — 143 זל. מיט 47 גר.

דערנאָך זענען ערלעדיגט געוואָרען נאָך אַ רייה אַנדערע פאָרמעלע ענינים און עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען פאָלגענדע נײַע פערוואַלטונג:

שבתי ענגעלאַרד, עמנואל האַמבורגער, יצחק מאיר דזשינסקי, לײַבוש ערעל, חיים הירש מרדכי ערלעכמאַן, העניך פערנקעל, שמואל פּונולאַ, נטע הלפּערין, אײַזיק מאָהלער, אַברהם שפּינגאַרן, יצחק שאַי.

אין דער רעוויזיאָנס - קאָמיסיע: פישעל ראַזינער, לײַבל אָשעראָוויטש, גרשון העניך מלמד.

אַ בריף-טרעגער, וואָס גנב'עט גאָלדענע זייגערלעך.

(§) דעם 15. יוני האָט דער בריף־טרעגער פראַנטישעק באַרליגאָווסקי [illegible] אַ גאָלדען זייגערל.

די שולדיגערין האָט דאָרט, צו איהר אויבערראַשונג קיין זייגער נישט געפונען. זי האָט דערציילט דעם בריף-טרעגער פאַרקלאָגט אין געריכט, בעשולדיגענדיג איהם אין צונעמען דאָס גאָלדענע זייגערל.

דאָס געריכט האָט דעם אָנגעקלאַגטען אָנגעזעהן פאַר שולדיג און איהם פערמישפּט אויף 2 חדשים טורמע.

ענגלישע טעקסטיל-סחורות אויפ'ן לאָדזער מאַרק.

(ע) לעצטענס האָבען די אימפּאָרטע־רען בעקומען ערלויבנישען אַרײַנצופיהרען אַ גרויסע צאָהל אויסלענדישע סחורות. די אימפּאָרטערען נוצען מאַקסי־מום די ערלויבנישען אויפ'ן גרויסען אופן. דער לאָדזער טעקסטיל-מאַרק איז פשוט פערפלייצט מיט ענגלישע טעק־סטיל-סחורות, הויפּטזעכליך זעהט מען דאָ וועשע-שטאָפען פון לוועהרפאַל „לאַ־פרעטאַ".

טעאַטער „סקאַלאַ"
וויכטיגע גאַסטראָלען פון די בערימטע ליבלינגע פון לאָדזער פּובליקום: א. פּאַליאַקאָוו, ל. ראַבינאָוויטש, א. אַניעלאַ, ב. באַריסאָוואַ.
היינט, דינסטאַג, דעם 17-טען מאַי 8.45 אָוונד
גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 80 גר. ביז 2,50
אַ נאַכט פון ליבע — אין 3 אַקטען פון רײַזעלמאַן
זאַמען מיט אונזער בעקאַנטען אַנסאַמבל: פרויען: אַניעלאַ, באַריסאָוואַ, בעזמאַן, גאָלדשטיין, פעדערמאַן, מאַכאַראָווסקאַ. מענער: פּאַליאַקאָוו, ראַבינאָוויטש, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, באַלבירסקי, פּאַליאַנסקי, אַריעל, אײַזענבערג.
סוויט אונטער דער לייטונג פון י. זעלמאַן. אַדמיניסטראַטאָר: א. בעזמאַן.
בילעטען אין קאַסע פון סקאַלאַ. נאָרמאַלע פּרײַזן!
אַכטונג! די נעקסטע פאָרשטעלונג שבת, ד. 21-טען מאַי, 3.30 נאָכמיט.
אין פּרעמיערע קאַווקאַזער ליבע

ג. ה.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, דאס מיר נעמען אן אין אונזערע פיליאס צו וואשען און פלעטען פון פיינע

הערעז-וועש

צו אונטען-שטעהענדע פרייזען
פרייזען:
שטייפע קראגען . . . . 25 גר.
ספארט-קראגען . . . . 20 „
מאנזשעטען . . . . 35 „
מארהעמדעל . . . . 35 „
אבער-העמדער העמדע מיט מאנזשעטען 160 „
„ „ אהן „ 90 „
„ „ בונטע מיט „ 90 „
„ „ אהן „ 80 „
כעמישע רייניגונגס-אנשטאלט און פערבעריי — פיינוועשעריי

Kulich i Golda

וועשעריי: וואולטשאנסקא 257, טעל. 30-01.
פיליעס: פיעטריקאווער 4, פיעטריק. 67, פיעטריקאווער 147, טעל. 27-87, גלובנא 52 עק קילינסקי און נא-פיורקאווסקי 27.

פיגסינאט **שער**
גלאוונא, (סוואבאדא)
ווערט געעפענט דעם 15-טען מאי,
פארציגליכע קוך. מעסיגע פרייזען. רעיעלע מעהאנדלונג.
דער פענס-אנאט געפינט זיך אין וואלד און בעבען וואסער.

ביליג און גוט!
ספארט-וואגען . . . . . 58.— זל.
קינדער-בעט מיט ניקל און שטאק, מאטראץ 65.— „
אמערוק. בעטלעך מיט 8 שטאק 30.— „
פארערט איבעראל!
די גאראנטירטע פעלד-בעטען מיט דער פירמע „PALMA-PATENT"
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85
הורט. פאר רעיערקאט נשרטנטירט. דעטיל.

גערנוויליג ווערט אבגעטויט
יעדעס טיפע געפיהל פון טימפאטיע אדער ליבע צו זיך אליין אויב מען נעמט נישט אן בעצייטענס קיין מיטלען געגען אונאנגענעהמען גערוך פון מויל, וועלכער ווערט נאר בעזייטיגט דורך

FERMENTINA

דער בעסטער מיטעל געגען שלעכטען ריח פון מויל.
פערמענטינא קאנסערווירט די ציין, שטארקט די דזשאנסלעס, בעזייטיגט דעם שלעכטען ריח פון מויל און מאכט דעם אטעם אנגענעהם.
הויפט-סקלאד אויף פוילען: ROMAN WŁODARSKI WARSZAWA, Lubieckiego 5
צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריע-געשעפטען. פרייז זל. 2.75 פאר שיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראווינץ ווערט ארויס-געשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. היט זיך פאר פעלשונגען!
פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

וְהָיָה כִּי יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה זֹּאת?
פארוואס לויפט יעדער אין בורא פיעטרי-קאווער 17? ואמרת אליו, זאלסט דו איהם זאגען, אז אין דעם בורא פיעטרי-קאווער 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) הערט לויט'ן אוסטאח בעקיטענהאפט ערלע-דיגט אלערליי ביטעס, קלאוזולעס זא-בעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אד-וואלאניעס, רעקורסען — ווענעזקאנ-צעסיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדר, ביטעס אין אלע מאליציי-בעצירקען, שות-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-ווינעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, ריעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

הייל-בעדער
מינעראל אלער ארט, שוויץ-בעדער מעטאזשען פון די גלידער. גימנאסטיק, עלעקטריזאציע, וואס איז ווירקזאם ביי רעומאטיזם, ארטרעטיזם צו שטאר-קען און צו ערפרישען, בעזונדערס וויכטיג פאר די, וועלכע האבען נישט די מעגליכקייט ארויסצופאהרען אין קור-ערטער. טעגליך פון. פאר פרויען אויסשליסליך יעדען מאנטאג און מיטוואך. לאנגיעהריגער פאכמאן (בעדע-מייסטער) ס. קאזשיצקי. שוויץ-בעדער יעדען פרייטאג און שבת. וואנעס טעגליך.
באד-אנשטאלט „ROYAL"
זשעראמסקי (פאנסקא) 53, טעל. 57-70. בע 6. שירעסין.

הויל-זוים-מאשינען
(Maszyny do ażurkowania)
איין- און צוויי-נאדליגע, דאפעלט-רינגעל-מאנאפלאר מאשינען צו בענוצען מיט דער האנד ווי אויך אויטאמא-טישער שניידער-פערזיכטונג ציקצאק-מאשינען, פעסטאן-מאשינען (maszyny do dziergania) אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפעהלט
LEON FRIEDMAN i S-ka
Łódź, 6-go Sierpnia 8, tel. 609.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען און צאהן-ערצטליכער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 16-33.

11—10 פון	נאז-, האלז, אויערען-קר.	ד"ר ראכמאוסקי
2—12 פון	נערווען-קראנקהייטען	ד"ר יוסטמאן
11—10	הויט און גע-שלעכטס-קר.	ד"ר רוזשאנער
12—10 5—4	קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ראזענצווייג
1—12½ 6—5	פרויען- און געבורטס-הילף	ד"ר פאפיערני
2—1	אויגען-קראנקהייטען	ד"ר גאלדשטיין-פאלאך
	כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר קאנטאר
1—11 7—6	אינערע, ספעצ. הערץ, לונגען	ד"ר ווינבערג
12—10 6—3	רענטגען	ד"ר סטופעל
9—3 9—3	צאהן- און מויל-קראנק.	צאהן-ארצט א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט נ. ראזעס

מינמטליכע העהענזאננע-בעשטראהלונג. פאסטען-שטעלען
בע דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
קווארץ - לאמפ, דיאטערמיע און עלעקטרא-פיזישע קאבינעטן.
וויזיטען אין דער שטאט. מען פאהרט אויך אויסער.
אלע ארט מעדעצינישע אנאליזען. — קרעסען פאר שטעלער.
אימפונגען געגען שארלאטינע.

Zagubiono następujące weksle:
Zł. 240.— 1/3. 27 płtn. 12/6. 27 Izrael Bronstein/L. A. Ogólnik, Łódź, Piotrkowska 199, Artur Abramson, B-cia Kon. Zł. 85.— Łódź, 4/4. 27 płtn. 26/6. 27 Szama Frenkel/A. Kronenberg, Pabjanice, Kościelna 8 M. Piaskowski, I. Zylberstein, A. A. Piaskowski, Steinberg, Spiewak i S-ka. Zł. 70.— Tarnow, 27/3. 27 płtn. 6/7 Jeruchem Telerman/ Izrael Szpiro, Tarnów. Katedralna 2, I. Gersztenman, Benjamin Faktor, Sztajnberg, Spiewak i S-ka. Zł. 70.— Warszawa, 22/3. 27, płtn. 5/7 Jankiel Szofel/A. Fels. Hrubieszow, „POLWID", Szlezynger i Waldman, W. Gostynski, Iz. Kopelowicz. Zł. 200.— Warszawa, 8/3, płtn. 8/7. 27 Samuel Gross/Ch. Izrajel Adler, Rzeszów, Mickiewicza 2, L. Hurges. Zł. 89.84 Jasło, 29/3. płtn. 10/7 27, Sender Fessel/ Ch. Szłaf, Krośno, W. Szafir i G. Bister, Iz. Koplowicz. Zł. 300.— Łódź, 15/4. 27, płtn. 15/7. 27 I. Goldsobol/Leon Bass, Łódź, Piotrkowska 27. Zł. 150.— Warszawa 8/3. 27, płtn. 19/7. 27 Chaim Kac/Ch. Izr. Adler, Radom, Lubelska 2, L. Hurges. Zł. 200.— Lwów, 1/3. 27, płtn. 20/7. 27 Pesa Burko/Kartuz i Lando. Lwów, Furmańska 4, Naftali Szulzynger, Iz. Koplowicz. Zł. 700.— Łódź, 21/3. 27, płtn. 28/7. 27 Skład Bławatny Stanisław Klaczynski, M. Blumenfeld, Łęczyca, Wodna 1, Fabryka Wyrob. Włók. „JEDWAB" Ch. Grynbaum i D. Alpern. Zł. 300.— Łódź, 4/4. 27. płtn. 24/7. 27 Mozes Chardak i Motel Donner/Ch. Grynbaum i D. Alpern, Łódź, Piotrkowska 44. Zł. 200.— Maków, 13/4. 27, płtn. 4/8 27 Ch. Flatto/M. Blumenfeld, Warszawa, Gęsia 10 u/p Blocha, I. Goldsobol, L. Bass. Zł. 500.— Łódź, 5/4. 27, płtn. 8/8. 27 Leon Jabłoński/Fabr. Wyrob. Włók. „JEDWAB" Kraków, Krakowska 5, Ch. Grynbaum i D. Alpern. Zł. 252.30. Poznań, 7/4. 27, płtn. 10/8. 27 Stefan Koszewski Zofja Malijewska, Poznań, Stary Rynek 92, „TKANPOL", I. Goldsobol, L. Bass. Zł. 300.— Poznań, 16/2. 27, płtn. 10/8 27 St, Krauze/S. Arona, Poznań, Dominikarska 2, „Tkanpol" I. Goldsobol, L. Bass. Zł. 200.— Maków, 13/4. 27, płtn. 11/8. 27 Ch. Flattau/M. Blumenfeld, Warszawa, Gęsia 10 u/p. Blocha, I. Godsobol, L. Bass a także weksle in blanco z następującemi podpisami: Michał Szachtel, Kalisz, Ch. I. Sendowski, Kalisz, R. Horowicz, Kalisz, Lubliner, Pinczew, Gotheiner, Łódź, Dykerman, Częstochowa, Karcz, Raczynski, Jerozolimski i zaliczkę eksped. „Polonja" za Nr. 832 na imię Lubliner, Pinczew na sumę Zł. 140.— Powyższe weksle unieważniam.
Łaskawego znalazcę proszę o zwrot za wynagrodzeniem do lek. dent. Z. Tubiasza, Piotrkowska 191 dla Izaka I. 2037

פאר 3 זל. עלעקטריש-ליכט אין שטוב
קען יעדער בעקומען אויסצוצאה-לען חשבונליך פאר יעדען פ.
פ. לעוויך,
קאנסטאנטינער 58, פראנט-געוו.-לב.
בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאטקעס מיט 25% ביליגער פון צענייק.
קאנצעסירט דורך דער לאדזער עלעקטראוויני.

עלטערן!
פאר 3 זלאטיס א חודש
ווערט געלערנט מיט קינדער, אזוי לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, אידיש, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברע-איש, און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען ווערן בעהאלטען ארטאדאקס. העברעאישען לעהרער
י. ד. ראזענפעלד פל. וואלנאשטשי 6
קומט עפיציעל רעכטס 2 שטאק.
מ'הערן אויך אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר אן.
א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג!
ערפאלג גאראנטירט!

א טיכטיגע פערקליפערין
פון דער שיק-בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט. צו ערפאהרען ביי אדערבערג, פיעט-ריקאווער 17, אדער פאמארסקא 3. 2039

א יעהיגער
יונגערמאן
פון פיינע פאמיליע זוכט א שטעלע אין א פאסענד געשעפט פאר א קליינעם געהאלט.
אפערטען אין „ל. ט." פאר פעהיגען.

צו פערקויפען
א אויטאבוס קען אויך זיין א לוקסוס-אויטא.
מעקלערס געווינשען.
זאוואדזקא 16 א אין פאפיר-געשעפט. 2032

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געשעפט (פריוו.-וואוינ.) שענקעוויטש 29
ביי מיר איז שטענדיג פערט. נעבוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med, S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט- וועגערישע, און האר-קראנקהייטען. רענטגען- און הייל-ליכט-קאבינעט
פיעטריקאווער 144, רוג עוואנגעליצקא
טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8 פאר פרויען א בעזונדער ווארט-צימער — פון 5—6 נאכם.
נעמט אן אין דער לעטשניצע „סאניטאס" ציגעל-גאס 29 פון 2—4.

א פאבריקס-זאל
פון 500 מעטער קוואדראט מיט דאמף-הייצונג הערט געזוכט. אפערטען אבצוגעבען אין דער אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" אינטער „P. 600". 2010

Nowe siły mężczyźnie
daje „Yopuamin" oddawna wypróbowany i naukowo spreparowany środek. 60 dawek 12 zł. ze sposobem użycia. Dr. Gebhard & Co. Gdańsk.

א מעכאנישע וועבעריי
וויל אנעמען אויף לויז-ארבייט פערשידענע ברעטען. צו ערפאהרען רזגאווסקא 16 אין גאלאנטעריע-געשעפט, הענענבארה.

„לאדזער טאגבלאט" — „מעכטיגער פאקטאר פאר רעקלאם"
שבת, ד. ה. 21. ה. הערט געווען אין

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 45-49
הויט און וועגערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9.30 12—2 און 7—8 אוו.

א וואוינונג
פון א שטוב מיט א קוך אויס'ן פארטער אין א הילצערנעם הויז פון זאפארט צו פערמיטען.
צו ערפאהרען צעגיעלניאנא 10, וו. 23.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און צאהן-ערצטל. קאבינעט
„SANITAS"
צעגעלניאנא 29, טעלעפ. 44-51

שפיגלען
טואלעט-, שטעהעריגע- און האנד- אין א ניקל - רעהם, האנד-שפיגלען, טרעמא, ניקל-טאצען מיט דאפעלט-גלאז ארייצולעגען האנד-ארבייט ווי אויך גשליפענע שפיגלען און גלאז צו מעבעל, געבייזעס א. א. עמפעהלט
Oskar Kahlert
ŁÓDŹ, Wólczańska 109
tel. 30-08.
גלאז-שלייפעריי, שפיגעל-ביפעריי, אויסארבייטונג פון מעטאל-רעמלעך און ניקעל-אנשטאלט.
הורט און דעטייל!

וויכטיג פאר דאמען- און הערען-שניידער!
אין דער בעקאנטער לאנג-יעהריגער פירמע
מ. ראזענבערג
פיעטריקאווער 14,
ווערט אנגענומען צום פליסירען און רעקסטיי-דען ווי אויך מערישקעס צו קאנקורענץ-פרייזען.
גאראנטירט פאר רע עלע ארבייט.
פאר מאנדייטערס — ראבאט.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט אייך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע מיט איבער-ארבייט אייך אויף געגעליך
נאר פאר 2.50 זל.
גיי, נאדרעסט די אדרעס:
זאוואדזקא 23
אין הויף, 2-טען אריינגאנג, לינקס פארטער.
הערען געמאכט ווערען, שטרוי מיט זיידע אויך פילץ-היטען אין אלע פארבען אין מאדעסטער נאר פאר 7 זל. אויספיהרונג „TOBA"

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעל-גיען 20 פראנק, אין אנדערע לענדער 1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פרעסע 24 גר.. אין טעקסט 49 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער צוויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער.

Redaktor-wydawca: B. Szmanracki. Tłocznia E. i M. Hamburskich w Łodz Piotrkowska 16.